

# حَقُّ الزِّوْجَيْنِ

[*Haqq-uz-Zawjayn*]

**Haki za mume na mke**

*Mwandishi:*

Shaykh Sulaymaan bin Saliymillaah ar-Ruhayliy

[*Mwalimu katika Masjid-un-Nabawiy na chuo kikuu cha Kiislamu al-Madiynah*]

*Mfasiri:*

Abu Bakr Khatwiyb al-Atrush

Firqatunnajia.com

**YALIYOMO:**

Wasifu wa mwandishi wa kitabu.....	5
1. Familia salama zinachangia miji salama.....	7
2. Mazuri ya ndoa.....	10
3. Ndoa katika Uislamu inahitajia mapenzi.....	11
4. Uchaguzi wa mume na mke.....	12
5. Mwanamke mwenye kukusaidia kwa ajili ya Aakhirah.....	13
6. Muozeshe msichana wako kwa mwanaume anayemcha Allaah.....	15
7. Kumtazama mtu unayetaka kuoana naye.....	17
8. Mcchumba asimtzame mwanamke faragha .....	19
10. Ukweli wakati wa posa.....	22
11. Mahari yanatakiwa kuwa mepesi .....	23
12. Mahari yanatakiwa kutolewa yote kikamilifu .....	24
13. Masharti ya ndoa ni lazima yatimizwe.....	25
14. Wanandoa wote ni lazima waoane kwa kuridhiana.....	26
15. Ndoa inatakiwa kutangazwa.....	27
16. Ndoa ni jahazi ya maisha.....	30
17. Ndio maana mwanamke anatakiwa kutimiza haki za mume .....	31
18. Mke anatakiwa kumtii mume wake .....	34

19. Mke anatakiwa kuwa mwenye shukurani kwa mume wake .....	36
20. Mke asimkasirikie mume wake.....	37
21. Mke anatakiwa ayashinde mapenzi ya mume .....	39
22. Mke ampambie mume wake .....	40
23. Mke alinde heshima ya mume wake.....	41
24. Mke ahifadhi siri za mume wake .....	43
25. Mke anatakiwa kuhifadhi nyumba ya mume wake .....	44
26. Mke anatakiwa kuhifadhi mali ya mume wake .....	45
27. Mke asifungi isipokuwa kwa idhini ya mume .....	47
28. Hivi ndivyo anavyokuwa mwanamke mwema kwa mume wake.....	48
29. Mwanamke aloangamia.....	49
30. Ni lazima kwa mume azijue haki za mke .....	50
31. Mume anatakiwa kumhudumia mke .....	52
32. Mume anatakiwa kumtenda mke wema .....	53
33. Mume asimpige mke.....	54
34. Mume anatakiwa ayashinde mapenzi ya mke .....	57
35. Mume asimtukane mke .....	61
36. Mume asimsuse mke.....	62
37. Mume asifichukue siri za mke.....	63
38. Mume apuuzie mapungufu ya mke na mazuri yake ayafanye makubwa .....	64

39. Mume amridhie mke wake .....	65
40. Mume amuonyeshe mke tabia nzuri.....	66
41. Mume amkinge mke wake na Moto.....	67
42. Mume anatakiwa awe na wivu kwa mke .....	68
43. Daraja ya Hadiyth za "Haqq-uz-Zawjan" .....	69
44. Mume mbaya ni sababu ya ugomvi na talaka.....	70
45. Maisha ya wanandoa yanakuwa kutokamana na desturi.....	71
46. Ufunguo wa maisha mazuri.....	72

## Wasifu wa mwandishi wa kitabu

### JINA NA NASABU YAKE

Mimi naitwa Sulaymaan bin Saliymyllaah ar-Ruhayliy bin Rajaa'llaah bin Batwiyy ar-Ruhayliy kutoka katika kabile la Harb. Nimezaliwa na kukulia al-Madiynah. Na ninamuomba Allaah anifishe katika mji huu.

### MASOMO NA KUTAFUTA KWAKE ELIMU

Mara ya kwanza kuanza kutafuta kwangu elimu kabla ya masomo rasmi ilikuwa katika Msikiti wa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam). Nilihudhuria baadhi ya vikao vya Shaykh al-Amiyn [ash-Shanqiytwiyyt] (Rahimahu Allaah) ambapo nilikuwa chini ya umri wa miaka sita. Vilevile nikahudhuria vikao vya Shaykh 'Umar Falaatah (Rahimahu Allaah), Shaykh Abu Bakr al-Jazaairiy (Hafidhuhu Allaah). Hivi ndivyo vikao nilivyohudhuria kwa wingi. Kadhalika nikadhuhuria baadhi ya vikao vya Shaykh al-Albaaniy (Rahimahu Allaah) wakati alipokuwa akija al-Madiynah, vikao vya Shaykh Ibn Baaz (Rahimahu Allaah) al-Riyaadhw na al-Madiynah na baadhi ya vikao vya Shaykh Ibn 'Uthaymiyy (Rahimahu Allaah) vya kijumla na vya kibinagsi ambavyo alikuwa anavifanya al-Madiynah. Hili linatokamana na kwamba baba yangu - Allaah amuhifadhi na ampe mwisho mwema - alikuwa akipenda kuhudhuria vikao vya wanazuoni tangu alipoijua al-Madiynah.

Nimesoma masomo rasmi na nikamaliza shule ya msingi. Baba yangu akanisisitiza kwenda kusoma chuo kikuu cha Kiislamu [al-Madiynah] na nikajiunga nacho. Tukasoma kwa wanazuoni watukufu ambao wengi wao walikuwa ni kutoka al-Azhar waliokuwa wamebobe. Ninajifhari kuona nimesoma kwa idadi ya wanazuoni kadhaa kwenye chuo kikuu ikiwa ni pamoja na Shaykh 'Abdus-Salaam bin Saalim as-Suhaymiy ambaye alinisomesha miaka miwili, Shaykh Swaalih as-Suhaymiy, Shaykh 'Aliy al-Hudhayfiy na wengine. Nimetakharuj katika chuo kikuu cha Shari'ah kitivo cha Usuw-ul-Fiqh ambacho

ndicho nilichoelekezwa na Allaah akataka iwe hivo. Mwaka wa pili nikateuliwa na mimi kuanza kufunza katika chuo kikuu na nikaanza kufunza kanuni za ki-Fiqh. Nikahamishwa kwenda kufunza masomo ya juu zaidi na ndipo nilipo mpaka hii sasa na himdi zote ni za Allaah.

Allaah (Azza wa Jall) ameniruzuku neema kubwa ya kujifunza kwa wanazuoni ambao tuliwapenda kwa kufuata mfumo [Manhaj] ya Salaf na tukaja kujua kuwa huu huu ndio mfumo mwema inapokuja katika elimu na utendaji. Elimu yenye manufaa ni ile ambayo inakuwa katika mfumo wa wema waliotangulia [Salaf-us-Swaalih] na matendo mema yanakuwa kwa kufuata mfumo wao. Kwa sababu mfumo huo umechukuliwa kutoka kwa Mtume (Swalla Allaahu 'alayhi wa salam). Bado tunafuata mfumo huu na tunamuomba Allaah atuthibitishe sisi na ndugu zetu juu ya haya na atufishe kwao pasina kujali ni kiasi gani wahalifu watakavoenda kinyume nao.

## FAMILIA

Mimi nimeoa, ni mpwekeshaji na mwenye khofu. Zote hizi ni sifa zenye kusifika Kishari'ah. Nina watoto saba; wavulana watano na wawili wasichana.



## 1. Familia salama zinachangia miji salama

Himdi zote ni Zake Allaah. Tunamhimidi Yeye na kumuomba msaada na msamaha. Tunaomba kinga kwa Allaah kutokamana na shari za nafsi zetu na matendo yetu maovu. Yule mwenye kuongozwa na Allaah, hakuna yeyote awezae kumpoteza, na yule mwenye kupotezwa na Allaah, hakuna yeyote awezae kumwongoza. Ninashuhudia ya kwamba hakuna yeyote mwenye haki ya kuabudiwa isipokuwa Allaah na nashuhudia ya kwamba Muhammad ni mja na ni Mtume Wake.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقًّا ثُقَاتِهِ وَلَا تَمُونُنَ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

"Enyi mlioamini! Mcheni Allaah kama apasavyo kuogopwa na wala msife isipokuwa na nyinyi ni Waislamu."<sup>1</sup>

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسْأَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

"Enyi watu! Mcheni Mola wenu Ambaye Amekuumbeni kutokana na nafsi moja na Akaumba kutoka humo mke wake na Akaeneza kutoka hao wawili wanaume wengi na wanawake. Na mcheni Allaah Ambaye Kwake mnaombana na jamaa. Hakika Allaah Amekuwa juu yenu Mwenye kuchunga."<sup>2</sup>

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحُ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا

"Enyi mlaomini! Mcheni Allaah na semen i kauli ya kweli [ya sawasawa]. Atakutengenezeeni 'amali zenu, na Atakusameheeni

<sup>1</sup> 03:102

<sup>2</sup> 04:01

**madhambi yenu; na anayemtii Allaah na Mtume Wake, basi  
kwa yakini amefanikiwa mafaniko makubwa."<sup>3</sup>**

Hakika maneno bora ni maneno ya Allaah na uongofu bora ni uongofu wa Muhammad (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*). Shari ya mambo ya yenyekuzushwa. Kila chenye kuzushwa ni Bid'ah na kila Bid'ah ni upotevu na kila upotevu ni Motoni.

Tumekusanyika katika usiku huu, usiku wa Ijumaa, ambao ninamuomba Allaah Aubariki na wale walioko katika usiku huu na yale tunayoyasema ndani yake. Tumekusanyika juu ya jambo kubwa. Vipi lisiwe ni kubwa wakati linahusiana na familia ambayo katika jamii ina ngazi kama moyo kwenye mwili? Moyo ukiwa salama mwili mzima husalimika, na moyo ukiharibika mwili mzima huharibika. Vivyo hivyo huwa familia. Familia ikiwa salama mji mzima husalimika, na familia ikiharibika mji mzima huharibika. Vipi mada isiwe muhimu sana wakati inahusiana na utulivu wa mwanaadamu? Moyo wa mwanaadamu na uhai wake vikitulizana kadhalika `ibaadah zake hutulizana. Humfanya akapata unyenyekevu katika Swalah zake na uchangamfu katika Swawm zake na njia za `ibaadah zake hupata mwanga. Vipi mada isiwe ni ya sawa yenyekuzungumziwa na wanafunzi wakati inahusiana na mume na mke, mvulana na msichana, mtoto wa kiume na mtoto wa kike, wanandoa ambao wameshaoana na wale wanaopangilia kuoana? Kwa msemo mwingine inahusiana na jamii nzima na imethibitishwa katika Qur-aan na Sunnah.

Dini yetu ya Kiislamu ni rehema kwa walimwengu wote. Dini yetu ni yenyekheri, furaha, mafanikio na wema. Ujumbe wake ni wenye kuwanufaisha watu duniani na Aakhirah, kila siku na kila mahali. Mwanaadamu hawezi kupata furaha kokote isipokuwa katika dini ya mbora wa viumbi - dini ya Muhammad (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*). Allaah (Ta`ala) Hakuamrisha kitu isipokuwa

---

<sup>3</sup> 33:70-71

maamrisha hayo yana faida, manufaa na maslahi mengi. Allaah Hakukataza kitu isipokuwa makatazo hayo yana madhara na khasara nyingi.

Uislamu umetunza masuala yote ya maisha. Hakuna suala lolote katika maisha yako isipokuwa Uislamu umelibainisha na kuliweka wazi. Miongoni mwa hayo ni pamoja na Uislamu kutilia umuhimu wa kuitengeneza jamii na uwiano wake. Pale ilipokuwa ustawi wa jamii ni wenyewe kufuatana na ustawi wa familia, na pale ilipokuwa ustawi wa jamii ni matunda yanayopatikana katika ustawi wa familia, na pale ilipokuwa furaha ya familia imefungamana na ndoa, ndipo Uislamu ukawa umetilia umuhimu mkubwa juu ya ndoa. Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala) Ameamrisha ndoa katika Qur-aan na Kusema:

فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِّنَ النِّسَاءِ مُشْرِقًا وَمُغْرِبًا ۖ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكْتُمْ فَذَلِكَ أَذْنُ اللَّهِ تَعَالَى ۝

"Basi oeni waliokupendezeni katika wanawake; wawili au watatu au wanne. Mkikhofu kuwa hamtoweza kufanya uadilifu, basi [oeni] mmoja au ambaao mikono yenu ya kulia imewamiliki [masuriya]. Hivyo ni karibu zaidi kwamba hamtoelemea [kudhulumu]."<sup>4</sup>

Vilevile mwaminifu na mwenye kusadikishwa (Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam) ameamrisha hilo na kuwaambia vijana:

**"Enyi vijana! Mwenye kuweza katika nyinyi kuo basi na aoe. Hilo litamfanya aweze kushusha macho na ni utakaso wa tupu."**<sup>5</sup>

---

<sup>4</sup> 04:03

<sup>5</sup> al-Bukhaariy (5066) na Muslim (1400)

## 2. Mazuri ya ndoa

Ndoa inampa mtu utulivu katika nafsi na furaha kwenye moyo. Inalinda utakaso, inahifadhi heshima na kushusha macho. Ni yenyе kheri kwa mtu mwenyewe na jamii. Ina sifa na tofauti kubwa. Inafanya Ummah wa Muhammad (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) kuongezeka na ujifakhirishaji wake na nyumati zingine juu ya idadi yenyе wafuasi wengi siku ya Qiyaamah.

Ndoa ndio sababu ya kubaki kwa uanaadamu. Ndoa ndio njia yenyе kujenga urafiki na ushirikiano kati ya watu wa jamii. Inaeneza mapenzi kati ya wanafamilia. Inafanya mioyo kuwa na ukaribu na kupunguza umbali. Ni familia ngapi zisizojuana isipokuwa ni kutokamana na umbali. Wakati wanapooana ndipo wanapojongeleana na inakuwa kana kwamba ni familia tu moja.

Kwa jumla ndoa ni yenyе manufaa matupu na nguzo ambayo jamii imesimama juu yake. Kwa ajili hiyo Uislamu umekuja na kila chenyе kuimarisha mapenzi kati ya wanandoa. Kwa sababu ndoa katika Uislamu inahusiana na mahaba, kuhurumiana na mapenzi. Ndoa katika Uislamu inahusiana na amani yenyе kujaa kwenye nafsi, hisia zenyе kujaa furaha na utulivu wa moyo.

### 3. Ndoa katika Uislamu inahitajia mapenzi

Ndoa katika dini yetu inahausiani na mkataba wa kihisia kati ya watu wawili. Wakati Muislamu anapooa anajua kuwa ndoa inahitajia mapenzi, amani, utulivu na furaha kwa wanandoa wote wawili. Mola Wetu (Subhaanahu wa Ta'ala) Amesema:

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنفُسِكُمْ أَرْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ۝ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

**"Na katika alama Zake ni kwamba Amekuumbieni kutokana  
na nafsi zenu [jinsi moja] wake ili mpate utulivu kwao; na  
Amekujaalieni baina yenu mapenzi na Rahmah. Hakika katika  
hayo bila shaka [kuna] alama kwa watu wanaotafakari."<sup>6</sup>**

Lau watu wangelishikamana na ujumbe wa Uislamu kuhusiana na suala la ndoa bila ya shaka yoyote wangelipendana na nyumba na mazingarao yao yangelijaa mapenzi. Kutokamana na yaliyotajwa Uislamu umempa mume na mke haki zenye kuwapa maisha yenye kufurahikia, yenye utulivu, yenye furaha na maisha imara yaliyo na mapenzi, ukweli na utakaso.

---

<sup>6</sup> 30:21

#### 4. Uchaguzi wa mume na mke

Kuhusiana na haki za wanandoa, kuna haki kabla ya uchumba, wakati wa uchumba, wakati wa kufunga pingu za maisha na wakati kumeshahakikishwa kufunga pingu za misha katika kipindi cha ndoa.

Moja mionganoni mwa haki za ndoa kabla ya uchumba uchaguzi wa mume na mke uwe umejengwa juu ya dini, wema na tabia njema. Mwanaume apendelee kuoa mwanamke kutokana na wema wake, dini yake na tabia yake njema. Mwanamke apendelee kuolewa na mwanaume kutokana na wema wake, dini yake na tabia yake njema. Kwa sababu mambo haya ndio ufunguo wa kheri na furaha. Mwenye kukosa dini hana kheri. Hakuna kheri yoyote kwa yule asiyekuwa na dini hata kama atakuwa na mambo mengine yote yanayoleta furaha. Ndio maana Mola Wetu (Subhaanahu wa Ta'ala) Amesema:

يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ

**"Allaah Atawainua wale walioamini mionganoni mwenu na  
waliopewa elimu daraja za juu."<sup>7</sup>**

Allaah Amefanya kunyanyuliwa kwa daraja za juu zaidi ni kupitia elimu ikiwa pamoja na imani. Kheri haiwezi kupatikana isipokuwa kwa dini. Ikikosekana dini vilevile kheri hukosekana. Uzuri haunufaishi maisha ya ndoa pasina dini. Mali na nasabu havinufaishi vilevile pasina dini. Ukiongezea juu ya hilo ni lazima dini iwe imeambatana na tabia njema. Maisha ya ndoa ni njia ndefu ilio na mahitajio yake na mshikamano wa milele. Ili maisha ya ndoa yaweze kuwa na nguvu na kuendelea yanahitajia yawe yamejengwa juu ya dini na tabia njema.

---

<sup>7</sup> 58:11

## 5. Mwanamke mwenye kukusaidia kwa ajili ya Aakhirah

Ndoa sio mchanganyiko. Ndoa ni mu'amala wa milele. Mwanaume anavua nguo zake nyumbani kwake. Anaishi na mwanamke anayehitajia mahitajio yake kutoka kwake. Yeye pia anahitajia mahitajio yake kutoka kwake. Wote wanaishi maisha mrefu. Haiwezekani yakafanywa kuwa ni yenyekutimizwa au kuwa imara, sahihi, yenyekuendelea na siku zote kuwa mapya kwa mapenzi kunjufu na furaha isipokuwa kwa dini na tabia njema. Mahusiano yote hupungua kidogo kidogo ikiwa hayakujengwa juu ya dini na tabia njema. Mahusiano kama hayo yanakuwa imara na safi na kila wakati wema na furaha ya wanandoa hao unakuwa mpya. Kwa ajili hiyo mpenzi wetu Muhammad (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mwanamke huolewa kutokana na [sababu] nne; kwa mali yake, nasabu yake, uzuri wake na kwa dini yake. Kwa hivyo oa mwanamke mwenye dini, mikono yako ifunikwe na udongo."**<sup>8</sup>

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amehamasisha kuo mwanamke mwenye dini na kusema:

**"Kila mmoja kati yenu ahakikishe ni mwenye moyo wenye kushukuru, ulimi wenye kukumbuka na mke muumini atayewasaidizeni kwa ajili ya Aakhirah."**<sup>9</sup>

Ukiwa na mambo haya matatu una kheri yote; moyo wenye kushukuru, ulimi wenye kukumbuka na mwanamke muumini mwema na mwenye dini atayekusaidia kwa ajili ya Aakhirah. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Dunia ni starehe na hakuna starehe ya dunia ilio bora kama mwanamke mwema."**<sup>10</sup>

---

<sup>8</sup> al-Bukhaariy (5090) na Muslim (1466)

<sup>9</sup> at-Tirmidhiy (3094), Ahmad (5/278) na Ibn Maajah (1856). Nzuri kwa mujibu wa at-Tirmidhiy na Ibn Hajar i "al-Imtwaa", uk. 32. Tazama "as-Swahiyah" (2176) ya al-Albaaniy.

Mshairi amesema

*Msichana si yule mwenye uzuri wala mali*

*sivyo, wala si kwa fakhari ya mababu zake*

*Msichana ni yule mwenye utakaso, usafi wake na wema wake*

*kwa mume na watoto wake*

---

<sup>10</sup> Muslim (1467)

## 6. Muozeshe msichana wako kwa mwanaume anayemcha Allaah

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amembainishia mwanaume kipi anachotakiwa kuzingatia. Je, amembainishia mwanamke ni kipi anachotakiwa kuzingatia? Ndio. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amewazungumzisha walezi kuchagua mwanaume mwenye dini na tabia nzuri. Amesema (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*):

**"Atapokujieni mwanaume ambaye mmeridhia dini na tabia yake, basi muozesheni. Msipofanya hivo, kutakuwa fitina katika ardhi na usifadi mkubwa."**<sup>11</sup>

Ninaapa kwa Mola wa Ka'bah ya kwamba Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema kweli pale aliposema:

**"Msipofanya hivo, kutakuwa fitina katika ardhi na usifadi mkubwa."**

Endapo mwanaume hatamuozesha mtu wa dini na tabia njema ni lazima kutokee fitina. Hivyo atamuozesha kwa mwanaume asiyekuwa na dini wala tabia njema. Atamfanya nini? Huenda akamuadhibu. Huenda akamlazimisha kufanya mambo Aliyoharamisha Allaah. Baada ya kuwa baba amemlinda msichana wake na mambo ya haramu anamsalimisha kwa mwanaume anayemtumbukiza katika mambo ambayo Allaah Amemharamishia. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Msipofanya hivo, kutakuwa fitina katika ardhi na usifadi mkubwa."**

Yanapatikana haya pale ambapo hamuozeshi kwa mwanaume mwenye dini na tabia njema. Ni lazima kutokee fitina na uharibifu mkubwa. Kuna mtu alimwambia al-Hasan bin 'Aliy (Radhiya Allaahu 'anhuma):

---

<sup>11</sup> at-Tirmidhiy (1084), Ibn Maajah (1967) na wengine. Nzuri kwa mujibu wa Shaykh al-Albaaniy. Tazama "as-Swahiyah" (1022) na "al-Irwaa'" (1868).

**"Kuna wanaume wengi wamemchumbia msichana wangu. Nimuozeshe yupi?" Akamwambia: "Muozeshe kwa yule anayemcha Allaah. Akimpenda atamkirimu na akimchukia hatomdhulumu."<sup>12</sup>**

Hivyo atakuwa pamoja naye katika kheri katika hali zote. Allaah Akimtia kwenye moyo kumpenda atamkirimu na kumheshimu. Akimchukia na kutokuwa na mapenzi kwake ndani ya moyo wake hatomfedhehesha, hatomrudisha kwa familia yake na wala hatomdhulumu. Atataamiliana naye kiuadilifu.

---

<sup>12</sup> Ibn Abiyd-Dunya katika "al-'Ayaal" (1/173).

## 7. Kumtazama mtu unayetaka kuoana naye

Wakati mwanaume amepochukua maamuzi kihakika ya kumchumbia mwanamke, amwangalie. Ni katika haki za wanandoa katika mnasaba wa uchumbiaji. Imependekezwa ili amuoee kwa ujuzi na utambuzi. Ni sababu ya mapenzi yenye kuendelea na urafiki kati ya wanandoa ikiwa Allaah Ameamua kuwa wataoana. Pindi mwanamke anapojuwa kuwa mwanaume anataka kumuoa kwa sababu amemuona na amemchumbia kwa khiyari yake kwa sababu anamtaka, hushikwa na mapenzi na kumpenda zaidi. al-Mughiyrah bin Shu'bah (Radhiya Allaahu 'anh) amesema:

**"Nilimwenda Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) na kumweleza kuhusu mwanamke ambaye nimechumbia."** Akasema:  
**"Nenda na umtazame. Kuna uwezekano mkubwa uhusiano wenu ukabaki."**

Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mmoja wenu akimchumbia mwanamke, ikiwa anaweza, basi naangalie yale yenye kumvutia kuweza kumuoa."**<sup>13</sup>

Kuna mtu alikuja kwa Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) na kumweleza kuwa anataka kuoaa mwanamke wa Answaar. Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) akamwambia:

**"Je, umemwangalia?"** Akajibu: **"Hapana."** Akasema (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*): **"Mwangalie. Hakika kuna kitu kwenye macho ya Answaar."**<sup>14</sup>

---

<sup>13</sup> Abu Daawuud (2082) na Ahmad (3/334). Nzuri kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "al-Irwaa'" (1791) na "as-Swahiyah" (99).

<sup>14</sup> Muslim (1424)

Ina maana ya kwamba kwenye macho ya wanawake wa ki-Answaar kulikuwa kuna kitu duni. Ili aweze kujua ni nani anayemwoa ndipo Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) akawa amemwambia:

**"Mwangalie."**

## 8. Mchumba asimtazame mwanamke faragha

Ili mtu aweze kumwangalia mwanamke ambaye anataka kumchumbia inatakiwa isiwe faragha. Dalili ya hilo ni jumla ya Hadiyth ambazo zinakataza mwanaume kuwa faragha na mwanamke ajinabi. Haifai kumwangalia ikiwa hayuko na *Mahram* wake. Hakuna dalili maalum juu ya hilo. Hapa kutabainika makosa yanayofanywa na watu sampuli mbili:

- 1- Wakati mchumba anapokuja kwa mlezi na kumkinaisha kuwa anataka kumchumbia mwanamke na hivyo akataka kumuona, mlezi anasema kuwa hawana wasichana wenye kuangaliwa.
- 2- Wakati mchumba anapokuja kwa mlezi na kumuomba hali kadhalika, mlezi anamwambia amchukue na aende kutembea naye, aende kula naye, kaa naye, zungumza naye, pataneni, juaneni, zisomeni tabia zenu na kila kitu. Sivyo tu, bali anamwacha akae naye faragha kwenye chumba ili waweze kuzungumza.

Hali zote hizi mbili ni zenye kulaumika. Hali ya kati na kati ni ile aliyoelekeza Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*). Mwanaume amwangalie mwanamke pasina kuwa faragha. Amwangalie wakati yuko na mlezi wake.

## 9. Kumontazama mwanamke kwa kujiiba katika mnasaba wa posa

Inafaa kwake [mwanaume] kumwangalia [mwanamke] kwa kujiiba pasina yeye kujua. Jaabir (Radhiya Allaahu 'anh) amesema:

**"Nilimchumbia mwanamke. Nilikuwa nikijificha ili niangalie yale yatayonivutia kuweza kumuoa. Hivyo nikawa nimemuoa."<sup>15</sup>**

Muhammad bin Maslamah (Radhiya Allaahu 'anh) amesema:

**"Nilimchumbia mwanamke. Nilipanda juu ya mti wa mtende na kujificha ili niweze kumontazama."<sup>16</sup>**

Wakati walipomuuliza ni vipi anaweza kufanya kitu kama hicho wakati yeye ni Swahabah wa Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*). Vipi anaweza kujificha kwa ajili ya mwanamke na kumwangalia pasina yeye kujua? Kwa vile yeye alikuwa ni Swahabah wa Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*)? Akasema:

**"Nilimsikia Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) akisema: "Allaah Akimfanya mtu kutaka kumchumbia mwanamke hakuna ubaya akamwangalia."<sup>17</sup>**

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mmoja wenu akimchumbia mwanamke hakuna neno akamwangalia pasina yeye kujua ikiwa kama anamwangalia ili amchumbie."<sup>18</sup>**

Sharti hii ni muhimu. Amesema:

---

<sup>15</sup> Abu Daawuud (2082). Nzuri kwa mujibu wa al-Albaaniy i "al-Irwaa'" (1791). Tazama "as-Swahiyah" (99).

<sup>16</sup> Ibn Maajah (1864). Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (98).

<sup>17</sup> Ibn Maajah (1864) na Ahmad (3/493). Tazama "as-Swahiyah" (98) ya al-Albaaniy.

<sup>18</sup> Ahmad (5/424) na at-Twahaawiy katika "Sharh Ma'aaniy al-Aathaar" (3/3959). Swahiyh kwa mujibhu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (97).

**"... ikiwa kama anamwangalia ili amchumbie."**

Haipasi kwake kumwangalia ili kujifurahisha, kupata uzowefu wala kustarehe. Anatakiwa awe mkweli na mwenye maazimio ya kweli ya kutaka kumchumbia. La sivyo ni haramu kwake kumwangalia hata kama atasema kuwa anataka kumchumbia. Sharti ya kumwangalia mwanamke ni Allaah, ambaye Anajua kila kile ambacho macho yanaangalia na yenye kufichwa na vifua, Ajue ya kwamba kweli unataka kumchumbia.

## 10. Ukweli wakati wa posa

Miongoni mwa haki za wanandoa wakati wa uchumba ni ukweli na waelezane juu ya sifa zao ambazo ni muhimu katika ndoa. Mtume wetu (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Muuzaji na mnunuwaji wana uwezo wa kubadili maadamu hawajatengana. Ikiwa ni wakweli na wacha-Mungu basi watabarikiwa katika biashara yao. Na lau watadanganya na kuficha baraka itaondoshwa kwenye biashara yao."**<sup>19</sup>

Ikiwa Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema hivi juu ya mabadilisho ya biashara, unafikiriaje inapohusiana na ndoa ambayo ina mu'amala wenye kudumu? Ni jambo lisokuwa na shaka ya kwamba mtu anapaswa awe mkweli na mcha-Mungu. Sawa ikiwa ni mwanamke au mwanaume anaficha kitu muhimu ni usaliti kwa yule mwingine. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*):

**"Mwenye kutufanyia ghushi sio katika sisi."**<sup>20</sup>

---

<sup>19</sup> al-Bukhaariy (2079) na Muslim (1532)

<sup>20</sup> at-Tirmidhiy (1315) na Muslim (102) kwa muundo: "Mwenye kufanya ghushi sio katika sisi."

## 11. Mahari yanatakiwa kuwa mepesi

Miongoni mwa haki za wanandoa wakati wa mkataba wa ndoa ni pamoja na mwanamke apate mahari sahali. Yasiwe ni yenyekupita mipaka. Mume asitoe zaidi ya kile anachoweza. Moja katika mambo yanayochangia wanandoa kuwa na furaha ni mume kutokalifishwa na madeni na shida zake. Asihisi ya kwamba mwanamke anayeishi naye na kuchangia naye shuka moja ndio sababu ya shida zake asizoweza kuzitunza. 'Umar (Radhiya Allaahu 'anh) ambaye alipata msukumo na ni mmoja katika makhaliyfah waongofu amesema:

**"Msipetuke mipaka kwa mahari ya wanawake. Lau yangelikuwa yanaleta utukufu katika dunia na ucha-Mungu kwa Allaah, basi Muhammad (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) angelifanya hivo kabla yenu. Hakumpa zaidi ya Uqiyah kumi na mbili (dirhamu mia tano) mmoja katika wake zake na wala hakumpa zaidi ya hivo mmoja katika wasichana zake. Pengine mwanaume akakereka na mahari ya mwanamke wake mpaka akaanza kumchukia na kusema: "Nilisumbuka hata kwa ajili yako."**<sup>21</sup>

---

<sup>21</sup> Ibn Maajah (1887), an-Nasaaiy (3349), Ahmad (1/40-41), Abu Daawuud (1799) na at-Tirmidhiy mpaka "Uqiyah kumi na mbili". at-Tirmidhiy amesema: "Ni nzuri na Swahiyh."

## 12. Mahari yanatakiwa kutolewa yote kikamilifu

Miongoni mwa haki za wanandoa wakati wa kufunga ndoa ni mwanaume ampe mwanamke mahari yake yote kikamilifu. Yasipunguzwe. Yatolewe kama jinsi wanandoa walivyokubaliana. Allaah (Ta'ala) Amesema:

وَأَنْتُمْ نَحْنُ نَعْلَمُ  
وَآتُوا النِّسَاءَ صَدْقَاتِهِنَّ بِخَلْقِهِنَّ

"Na wapeni wanawake mahari zao kwa maridhawa."<sup>22</sup>

Amesema (Ta'ala) vilevile:

وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ رَوْحَ مَكَانَ رَوْحٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنْطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا

"Na mkitaka kubadlisha mke mahali pa mke, na mmempa mmoja wao [zawadi ya] mirundi ya mali, basi msichukue humo chochote."<sup>23</sup>

---

<sup>22</sup> 04:04

<sup>23</sup> 04:20

### 13. Masharti ya ndoa ni lazima yatimizwe

Miongoni mwa haki za wanandoa wakati wa kufunga ndoa ni pamoja na kwamba yule ambaye atakubali kwa khiyari yake masharti [fulani] ni wajibu juu yake kuyatimiza. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Masharti ambayo ni wajibu zaidi kwenu kuyatimiza ni yale mliyofanyiwa halali kwa tupu zenu."<sup>24</sup>**

Imethibiti kuwa mwanaume mmoja aliemuoa mwanamke ambaye alikubaliana naye kutomtoa kwenye nyumba yake. Sharti ya mwanamke ilikuwa asimtoe nyumbani kwake na akakubali sharti hiyo. Baada ya kumuoa akataka kumtoa. Wakapeleka magomvi kwa 'Umar (Radhiya Allaahu 'anh) ambaye alisema:

**"Ana haki ya sharti yake."**

Bi maana ni wajibu kwako kutimiza sharti hiyo.

**Mwanaume yule akasema: "Basi tutenganishe." 'Umar akasema: "Haki ni zenye kukatika wakati wa masharti."<sup>25</sup>**

---

<sup>24</sup> al-Bukhaariy (2721) na Muslim (1418).

<sup>25</sup> al-Bukhaariy ameitaja bila ya mnyororo. Imepokelewa kwa mnyororo wenye kuunganishwa kwa Ibn Abiy Shaybah (16449), Sa'iyd bin Mansuur (622) na (680) na al-Bayhaqiy (7/14438).

## 14. Wanandoa wote ni lazima waoane kwa kuridhiana

Miongoni mwa haki za wanandoa wakati wa kufunga ndoa ni pamoja na wanandoa kuoana hali ya kuwa ni wenye kuridhiana. Haijuzu kwa mlezi kumuozesha mwanamke kwa nguvu, ambaye ni bikira au asokuwa bikira, kinyume na ridhaa yake, pasina kujali ni njia ipi. Ridhaa ya mwanamke sio kwa yeye kusema tu ndio [nimekubali] pasina kujali ni njia ipi hata kama atakuwa ni mwenye kulazimishwa. Baadhi ya walezi wajinga wanampiga mwanamke na kumtisha kuwa kamwe hatomuozesha au kwamba atamtaliki mama yake ikiwa kama hakuolewa na mwanaume fulani. Ikiwa atakubali kuolewa naye mlezi huyu mjinga hufikiria kuwa ameridhia kuolewa naye. Uhakika wa mambo Allaah Anajua kuwa amelazimishwa. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Yatima anatakiwa kuombwa idhini. Akinyamaza huko ndio kutoa kwake idhini na akikataa asimuozeshe."**<sup>26</sup>

**"Asokuwa bikira asiozeshwe isipokuwa mpaka baada ya kutakwa ushauri wala bikira isipokuwa kwa idhini yake."** Wakasema: "Ni ipi idhini yake?" Akasema: "Kunyamaza kwake."<sup>27</sup>

Ibn 'Abbaas (Radhiya Allaahu 'anhuma) amesema:

**"Msichana bikira alikuja kwa Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) na kusema kuwa baba yake amemuozesha kinyume na matakwa yake. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) akampa khiyari."**<sup>28</sup>

---

<sup>26</sup> Abu Daawuud (2093), at-Tirmidhiy (1109), an-Nasaaiy (3270) na Ahmad (2/259) na (2/475). Nzuri kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "al-Irwaa'" (1834)

<sup>27</sup> al-Bukhaariy (5136), Muslim (1419) na Abu Daawuud (2092) na muundo ni wa kwake.

<sup>28</sup> Abu Daawuud (2096), Ibn Maajah (1875) na Ahmad (1/273). Swahiyh kwa njia zake zote kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "Swahiyh Sunan Abiy Daawuud" (6/1827)

## 15. Ndoa inatakiwa kutangazwa

Miongoni mwa haki za wanandoa wakati wa kufunga ndoa ni pamoja na ndoa kutangazwa na kufanywa hadharani na isifanywe kwa siri. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Tangazeni ndoa."**<sup>29</sup>

Katika hayo ni pamoja na kuonyesha furaha na kufurahikia ndoa isiyomtia mume kwenye matatizo wala madeni. Inatakiwa iwe kwa kiasi cha uwezo wa mume bila ya upetukaji mipaka wala ziada. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema kumwambia 'Abdur-Rahmaan bin 'Awf:

**"Fanya harusi hata kama itakuwa kwa kondoo."**<sup>30</sup>

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*), ambaye alikuwa mbora na mchamku zaidi katika viumbe vya Allaah, alikuwa na harusi. Wakati alipomuo Swafiyah bint Huyyay alikuwa na uji na tende katika harusi yake. Hii ilikuwa ni harusi ya nani? Ni harusi ya Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*). Anas bin Maalik (Radhiya Allaahu 'anh) amesema:

**"Sikumuona Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) kufanya harusi kwa wanawake wake kama alivyofanya kwa Zaynab."**<sup>31</sup>

Harusi ya Zaynab ilikuwa kubwa. Hakuna yeote katika wanawake wake (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) aliekuwa na harusi kama hiyo. Unafikiria

---

<sup>29</sup> Ibn Hibbaan (9/4066), al-Haakim (2/2748), Ahmad na wengine. Mnyororo ni Swahiyh kwa mujibu wa al-Haakim. al-Haythami amesema: "Wanaume wa Ahmad ni waaminifu." (al-Majma' (4/531)). Nzuri kwa mujibu wa al-Albaani katika "Aadaab-uz-Zafaaf", uk. 105.

<sup>30</sup> al-Bukhaariy (5167) na Muslim (1427).

<sup>31</sup> al-Bukhaariy (5168) na Muslim (1428).

harusi hii ilikuwa vipi? Gharama yake ilikuwa kiasi gani? Unafikiria ilikuwa kubwa kiasi gani? Ni kiasi ngapi ilikuwa? Anas (Radhiya Allaahu 'anh) amesema:

**"Alichinja kondoo."**<sup>32</sup>

Kondoo mmoja kwenye harusi ya Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*).

Ndoa kama ilivyosemwa inatakiwa kutangazwa. Wanawake na wasichana wanatakiwa kupiga dufu na nyimbo nzuri. ar-Rubayyi' bint Mu'awwidh (Radhiya Allaahu 'anh) amesema:

**"Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) alikuja kwangu asubuhi baada ya mimi kuoa. Akakaa kwenye kitanda changu kama jinsi wewe ulivokaa na mimi. Wasichana wadogo wakapiga dufu na kuimba kuhusu mababu zao waliouawa katika Badr mpaka walipofikia kusema: "Katika sisi kuna Mtume anayejua yatayotendeka kesho." Hivyo Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) akawa amesema: "Usiseme hivo. Sema mliyokuwa mkisema mwanzo."**<sup>33</sup>

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) akamkubalia nyimbo yake lakini akamkataza aliyyoyasema.

'Aaishah (Radhiya Allaahu 'anhaa) anaeleza jinsi alivyomwanda mwanamke (ambaye hapo mwanzoni alikuwa ni msichana yatima anayeishi naye) ambaye alikuwa anataka kuolewa na mwanaume katika Answaar. Hivyo Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) akasema: **"Hamna burudani yoyote? Answaar wanapenda burudani."**<sup>34</sup>

Katika upokezi mwingine imekuja:

---

<sup>32</sup> Muslim (1428).

<sup>33</sup> al-Bukhaariy (4001).

<sup>34</sup> al-Bukhaariy (5162).

**"Mtamtuma na msichana atayepiga dufu?" Nikasema: "Aimbe nini?"  
Akasema:**

*"Tumekujieni, tumekujieni.*

*Tusalimieni tukusalimieni... "<sup>35</sup>*

Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) anamfundisha atavyosema.  
Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema pia:

**"Tofauti kati ya halali na haramu ni mlio wa dufu."**

---

<sup>35</sup> at-Twabaraaniy katika "al-Awsat" (3/3265) na al-Khallaal katika "al-Amr bil-Ma'ruuf wan-Nahiyy 'an-il-Munkar", uk. 35. al-Haythamiy amesema: "Kwenye mnyororo kuna Rawwaad bin al-Jarraah ambaye ni mwaminifu kwa mujibu wa Ahmad bin Hanbal, Ibn Ma'iyn na Ibn Hibbaan. Hata hivyo kuna udhaifu kwake." (al-Majma' (4/532)). Nzuri kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "Irwaa'-ul-Ghaliyl" (1995) na "Tahriiy Aalaat-it-Twarib", uk. 133.

## 16. Ndoa ni jahazi ya maisha

Ama kuhusiana na mashairi, yana nafasi ya haki za wanandoa nyumbani wakati wanandoa wamekaa pamoja katika jahazi ya maisha. Maisha ni bahari inayopigwa na mawimbi na dhoruba. Yana nyakati zinazofurahisha kama jinsi yana nyakati zinazosikitisha. Yana kukasirika na kuridhia. Ndio maana wafanyakazi wa safina hii wanahitajia ushirikiano na kuandaa vifaa vyenye kusalimisha uhai ili wanandoa waweza kupita juu ya bahari kwa raha, furaha na amani na kufika nchikavu Aakhirah ambapo namuomba Allaah ('Azza wa Jalla) iwe ni Pepo. Huko wanandoa watakusanyika kama jinsi walivyokusanyika duniani. Katika safari hii ya maisha haya wanandoa wanahitajia kujuu haki baina yao. Haki za wanandoa katika Uislamu zimejengwa juu ya kumuabudu Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala). Wakati mtu anapotekeleza haki hizi anatarajia thawabu kutoka kwa Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala).

## 17. Ndio maana mwanamke anatakiwa kutimiza haki za mume

Mwanamke wa Kiislamu anamuabudu Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala) kwa kutimiza haki za mume wake zilizo juu yake. Anahesabu thawabu na mwisho mwema kutoka kwa Mola Wake (Subhaanahu wa Ta'ala). Hatimizi haki za mume wake kwa njia ya nipe nikupe; akimpa na yeye anampa na asipompa na yeye hampi. Anampa kutohana na maneno ya Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*):

**"Hamna jukumu zaidi ya yale yaliyowekwa juu yenu na wao wana jukumu tu kwa yale yaliyowekwa juu yao."**<sup>36</sup>

Anatimiza uwajibu wake kwa kuwa anajua kuwa Allaah ('Azza wa Jalla) Hayaachi matendo mema yakaenda bure. Mwanamke mzuri wa Kiislamu anajua kuwa haki za mume wake ni kubwa katika Uislamu. Mtume wake mpendwa (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Lau ningelimwamrisha yeoye kumsujudia mwengine basi ningelimwamrisha mwanamke amsujudie mume wake. Mwanamke anakuwa hajatimiza haki za mume wake mpaka pale ambapo atataka kufanya jimaa na yeye wakati amekaa juu ya saruji ndogo na akamuitikia."**<sup>37</sup>

Mtume mtukufu (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mwanamke hatopata ladha ya imani mpaka atimize haki za mume wake."**<sup>38</sup>

Mwanamke wa Kiislamu hupata ladha ya imani pale anapotimiza haki za mume wake. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

---

<sup>36</sup> Muslim (1846).

<sup>37</sup> at-Twabaraaniy (5/5116-5117). Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyhah" (3366).

<sup>38</sup> al-Haakim (4/7325) ambaye amesema iko kwa masharti ya al-Bukhaariy och Musim och adh-Dhahabiyy ameafikiana naye.

**"Mwanamke hatimizi haki za Allaah mpaka pale atapotimiza haki za mume wake."<sup>39</sup>**

Mwanamke mwema kwa moyo wote anatimiza haki za mume wake. Hakifanyi chochote [kuonekana] kikubwa kwa yale anayomtekelezea mume wake. Kwa nini? Kwa kuwa anajua kuwa Mtume wake (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema kwa njia ilikuwa kubwa pindi aliposema kuwa vovyote mwanamke atavyomfanyia mume wake bado mume wake atakuwa siku zote anastahiki bora zaidi ya hivo. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Lau ingelikuwa ni sawa kwa mtu kumsujudia mtu mwingne basi ningelimwamrisha mwanamke kumsujudia mume wake kutokamana na ukubwa wa haki zake juu yake."<sup>40</sup>**

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema vilevile:

**"Lau mwanamke kihakika angelijua ni haki gani mume wake yuko nazo kwake basi asingelikaa chini wakati kinapotengwa chakula chake cha mchana na cha usiku mpaka pale anapomaliza kula."<sup>41</sup>**

Wakati mwanamke mwema wa Kiislamu anapotimiza haki za mume wake hamkumbushi hilo. Hakika anatambua ni haki gani yuko nazo juu yake kwa sababu anatenda kwa mujibu wa dini yake na anazingatia maneno ya Mtume wake (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) ambaye Mola Wake amesema juu yake:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ

<sup>39</sup> at-Twabaraaniy (4/7325). Mnyororo ni mzuri kwa mujibu wa al-Mundhiriyy katika "at-Targhiyb" (3/2986). al-Haythamiy amesema: "Wanaume wake ni wanaume Swahiyah mbali na al-Mughiyrah bin Muslim ambaye hata hivyo ni mwaminifu." (Majma'-uz-Zawaaid (5/5084)). Swahiyah kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (3366) na "Swahiyh-ut-Targhiyb wat-Tarhiyb" (1942).

<sup>40</sup> Ahmad (3/158), al-Bazaar (13/6452) na an-Nasaaiy (5/9147). Mnyororo ni mzuri kwa mujibu wa al-Mundhiriyy katika "at-Targhiyb" (3/35) ambaye amesema: "Wapokezi wake ni waaminifu na wanajulikana." Swahiyah kwa mujibu wa al-Albaaniy kutokana na mapokezi mengine katika "Swahiyh-ut-Targhiyb wat-Tarhiyb" (1936). Tazama "al-Irwaa'" (7/55).

<sup>41</sup> at-Twabaraaniy (20/333) na al-Bazaar (7/2665).

**"Kwa yakini amekujieni Mtume anayetokana na nyinyi wenyewe, ni magumu juu yake [yanamhuzunisha] yanayokutaabisheni, anakuhangaikieni [kwa kukujalini], mwenye huruma mno kwa waumini, mwenye rehma."<sup>42</sup>**

Hajali mashambulizi ya mashetani wa kibinaadamu na wa kijini ambayo uinje wake ni rehema na wanazungumza juu ya haki za wanaadamu na undani wake ni adhabu ya wazi. Shetani anawatumia marafiki zake wa kibinaadamu na wa kijini ili waiharibu nyumba ya mwanamke."

Mwanamke mwema alobarikiwa anajua kuwa yeye sio mdoea kwenye nyumba yake. Anaijua ni nafasi ipi alonayo nyumbani kwake. Ni mchungaji wa nyumba yake na moja katika jukumu lake ni yeye kutimiza haki hii ya mume wake. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mwanamke ni mchungaji wa nyumba yake na ataulizwa kwa kile alichokichunga."<sup>43</sup>**

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Hakuna mja yeote ambaye Allaah Atamuwajibisha kuchunga wachunga wake na akafa katika hali fulani ambapo amefanya usaliti juu ya wachunga wake isipokuwa Allaah Atamharamishia juu yake Pepo."<sup>44</sup>**

Ni lazima kuwafunza wanawake yaliyopokelewa kutoka kwa Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) juu ya haki za mume ili mwanamke aweze kumridhisha Mola Wake na furaha ihakikishwe kwenye nyumba yake.

---

<sup>42</sup> 09:128

<sup>43</sup> al-Bukhaariy (893) na Muslim (1829).

<sup>44</sup> Muslim (142).

## 18. Mke anatakiwa kumtii mume wake

Miongoni mwa haki za mume juu ya mke wake ni yeye kumtii katika yasiyokuwa kumuasi Allaah na wala asijipe udhuru kwa kitu kingine chenye kubughudhi. Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) aliulizwa kuhusu wanawake walio bora. Akasema:

**"Ni yule anayemtii mume wake anapomuamrisha."<sup>45</sup>**

Mwanamke mwema alobarikiwa anamtii mume wake wakati anapomuamrisha kwa kutarajia kupata ushuhuda huu wa hali ya juu na uliomtukufu kutoka kwa Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*). Anataka kuingia Pepo ya Mola Wake. Ambayo Amewaaahidi waja Wake wema kitu ambacho hakijaonywa na jicho, hakijasikiwa na sikio na hakijafikiriwa kamwe na moyo. Anajua kuwa Mola Wake (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mwanamke akiswali Swalah zake tano, akafunga mwezi wake, akahifadhi tupu yake na akamtii mume wake, ataambiwa: "Ingia kupitia mlango wowote wa Pepo unaoutaka."<sup>46</sup>**

Anaogopa khasira na adhabu ya Mola Wake ikiwa atamuasi Mola Wake. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Watu wataokuwa na adhabu kali siku ya Qiyaamaaha ni watu sampuli mbili; mwanamke aliyemuasi mume wake na kiongozi aliyewaongoza watu ambao wanamchukia."<sup>47</sup>**

---

<sup>45</sup> an-Nasaaiy (3231), Ahmad (2/251) na al-Haakim (2/2682) ambaye ameisahihisha kwa mujibu wa masharti ya Muslim. Nzuri kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (1838) na "al-Irwaa'" (1786).

<sup>46</sup> Ahmad (1661) na at-Twabaraaniy katika "al-Awsat" (8805) ambaye amesema: "Hadiyth hii haikupokelewa kwa njia ya mnyororo huu kutoka kwa mwengine zaidi 'Abdur-Rahmaan bin 'Awf. Ibn Lahiyah yeye peke yake ndio ameipokea." Ina upokezi unaoitolea ushahidi kwa Ibn Hibbaan katika "as-Swahiyah" (4163) kupitia kwa Abu Hurayrah. al-Albaaniy ameifanya Ta'liq na amesema: "Ni nzuri kupitia zingine." Tazama "Aadaab-uz-Zafaaf" (282) na "at-Ta'liq ar-Raghiyb" (3/73).

Mwanamke wa Kiislamu anamtii mume wake kwa furaha na anaogopa kumuasi. Kwa sababu anataraji thawabu za Allaah na anaogopa adhabu Zake. Lakini pamoja na yeye kumtii mume wake anafanya hivo tu kwa yale yasiyokuwa madhambi. Ikiwa atamuamrisha kumuasi Allaah asimtii. Ikiwa atamuamrisha kustarehe naye kwa njia ya haramu asimkubalie. Ikiwa atamuamrisha kujiipamba kwa njia ya haramu, kama Nams<sup>48</sup>, asimtii. Baadhi ya wanawake wanapiga simu na kuuliza juu ya waume wanaotaka wanyoe nyusi, kurefusha nywele na kuvalaa baruka [peruk]. Je, wawatii? Kwa vile haki za mume ni kubwa. Hebu tusikilize kisa hichi ili tujue kuwa haifai kwa mwanamke kumtii mume katika dhambi. Kuna mwanamke alikuja kwa Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) na kumueleza ya kwamba msichana wake ameolewa na kwamba nywele zake ni ngumu. Akasema:

**"Mume wake ameniamrisha kurefusha nywele zake." Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) akasema: "Wanawake wenye kurefusha nywele zao wamelaaniwa."<sup>49</sup>**

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Hakuna utiifu kwa kiumbe katika kumuasi Muumbu."**<sup>50</sup>

---

<sup>47</sup> at-Tirmidhiy (359) na Ibn Abiy Shaybah (1/407) kuititia 'Amr bin al-Haarith bin al-Mustwaliq (Radhiya Allaahu 'anh). Muundo ni wa at-Tirmidhiy na mnyororo wake ni Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika Ta'liyq yake ya at-Tirmidhiy.

<sup>48</sup> Nams ina maana ya kutoa nywele usoni na nyusi. Tazama "Lisan-ul-'Arab" na "al-Qaamuus".

<sup>49</sup> al-Bukhaariy (5202) na Muslim (2123).

<sup>50</sup> Ahmad (4/426), al-Haakim (3/8570) na at-Twabaraaniy (18/381) na muundo ni wake. Mnyororo ni Swahiyh kwa mujibu wa al-Haakim na adh-Dhahabiyy ameafikiana naye. Tazama "as-Swahiyah" (179) ya al-Albaaniy.

## 19. Mke anatakiwa kuwa mwenye shukurani kwa mume wake

Miongoni mwa haki za mume juu ya mke wake ni yeye kumshukuru kwa yale anayomfanyia na asikufuru neema. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Allaah Hamtazami mwanamke asiyemshukuru mume wake na yeye hawezi kujitosheleza naye."**<sup>51</sup>

Mke mwema alobarikiwa anachelea kutoonyesha shukurani kwa mume wake. Anailea nafsi yake na kujilaumu kwa kutoonyesha shukurani kwa mume wake. Kwa nini? Ndio, kwa sababu Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Nimeona Moto na mpaka hivi leo sijaona kitu kama hicho. Niliona wakazi wake wengi walikuwa ni wanawake."** Wakasema: "Ni kwa sababu gani, ewe Mtume wa Allaah?" Akasema: "Kwa kutoonyesha kwao shukurani." Wakasema: "Hawana shukurani kwa Allaah?" Akasema: "Hawaonyeshi shukurani kwa waume na kutendewa vizuri. Lau utamtendea mmoja wao wema mwaka mzima na halafu katika tokeo fulani akaona kitu kwako, atasema: "Katu sijaona wema wowote kutoka kwako."<sup>52</sup>

---

<sup>51</sup> an-Nasaaiy (5/9135), al-Haakim (2/2771) na al-Bazaar (6/2349). Mnyororo ni Swahiyh kwa mujibu wa al-Haakim. Hadiyth ni Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (289).

<sup>52</sup> al-Bukhaariy (1052) na Muslim (907).

## 20. Mke asimkasirikie mume wake

Miongoni mwa haki za mume juu ya mke wake ni yeye kufanya bidii kutomkasirikia wala kukasirikiwa. Akimkasirikia au akikasirikiwa ahakikishe anamridhisha. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Wanawake wenu ambao ni wanawake bora wa Peponi ni yule mwenye mahaba, mwenye rutuba na mwanamke mwenye kujirudi ambaye, pindi anapoudhika au anapoudhiwa, anaweka mkono wake kwenye mkono wa mume wake na kusema: "Ninaapa kwa Allaah kuwa sintosinzia mpaka utaporidhia."**<sup>53</sup>

Wakati anapoudhika kunamaanishwa pindi anapomuudhi mume wake. Wakati anapoudhiwa kunamaanishwa pindi anapoudhiwa na mume wake. Katika upokezi mwingine imekuja: "wakati anapokasirika".

Mwanamke mwema alobarikiwa huchelea mume wake kumkasirikia. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Watu watatu Swalah zao hazivuki masikio yao; mja ambaye yuko katika ukimbizi mpaka arudi, mwanamke atatumia usiku wakati mume wake amemkasirikia na kiongozi anayewaongoza watu ilihali wanamchukia."**<sup>54</sup>

Wakati mwanamke alobarikiwa anapomkasirikia mume wake hamsusi. Hajiweki mbali na kitanda cha mume wake kwa hali yoyote. Haijalishi kitu hata kama atakuwa na khasira. Kwa sababu anajua kuwa Mtume mkweli na mwenye kusadikishwa (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Wakati mwanamke atatumia usiku katika hali ya kujiweka mbali na kitanda cha mume wake Malaika humlaani mpaka pale ataporudi."**<sup>55</sup>

---

<sup>53</sup> an-Nasaaiy (5/9139) na at-Twabaraaniy (12/12468). Muundo ni wa an-Nasaaiy.

<sup>54</sup> at-Tirmidhiy (360) ambaye amesema: "Nzuri na geni." Nzuri kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "Swahiyh-ut-Targhiyb" (487).

<sup>55</sup> al-Bukhaariy (5194) na Muslim (1436). Muundo ni wa al-Bukhaariy.

Ukoje msimamo wa wanawake juu ya hili? Ukoje msimamo wa wanawake wa leo juu ya hili? Wakati wanawake wa leo wanapowakasirikia waume zao wanapaki mabegi yao na wanaenda kwa familia zao. Wanabaki huko kwa masiku. Familia zao zinawazuia waume zao na wanawanyima haki zao. Hawawahamasishi kurudi kwa waume. Hawawatii adabu wala kuwafunza. Je, wanawake hawa wa sasa hawakujitenga mbali na vitanda vya waume zao? Ninaapa kwa Allaah kuwa yeye ni mke na amejiweka mbali na kitanda cha mume wake. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amemwambia:

**"Wakati mwanamke atatumia usiku katika hali ya kujiweka mbali na kitanda cha mume wake Malaika humlaani mpaka pale ataporudi."**

Amesema (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) vilevile:

**"Mtu atapomwita mwanamke wake kwenye kitanda chake na akaacha kuja na akawa amemkasirikia usiku, Malaika humlaani mpaka asubuhi."**<sup>56</sup>

---

<sup>56</sup> al-Bukhaariy (3238) na Muslim (1436). Muundo ni wa al-Bukhaariy.

## 21. Mke anatakiwa ayashinde mapenzi ya mume

Miongoni mwa haki za mume juu ya mke wake ayashinde mapenzi yake, amrehemu na awe ni kitulizo chake. Allaah (Ta'ala) Amesema:

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنفُسِكُمْ أَنْوَاحًا تَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ۝ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

"**Na katika alama Zake ni kwamba Amekuumbieni kutokana na nafsi zenu [jinsi moja] wake ili mpate utulivu kwao; na Amekujaalieni baina yenu mapenzi na Rahmah. Hakika katika hayo bila shaka [kuna] alama kwa watu wanaotafakari.**"<sup>57</sup>

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Wanawake wenu ambao ni wanawake bora wa Peponi ni yule mwenye mahaba, mwenye rutuba na mwanamke mwenye kujirudi."**

Mwanamke alobarikiwa hujitahidi kushinda mapenzi ya mume wake kwa ulimi na maneno yake hata kama atapetuka mipaka katika hili na kudanganya kwa yale anayopenda kusikia. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amemruhusu mwanaume kumdanganya mke wake na mwanamke kumdanganya mume wake. Ni sawa kwa mwanamke kumdanganya mume wake na kumuonyesha mapenzi ambayo huenda hayako kabisa ndani ya moyo wake na kumfurahisha kwa yale anayopenda kusikia. Hili linaruhusiwa hata kama atadanganya.

---

<sup>57</sup> 30:21

## 22. Mke ampambie mume wake

Mwanamke mwema hujitahidi kushinda mapenzi ya mume wake kwa kumpambia. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) aliulizwa kuhusu wanawake bora ambapo akajibu:

**"Ni yule anayemtii mume wake pindi anapomuamrisha na kumfurahisha pindi anapomtazama."**<sup>58</sup>

Hasemi kitu asichopenda mume wake kusikia. Haonyeshi kitu kinachomuudhi mume kuona. Hayo hayapitiki hata kwa maneno. Mwanamke mwema alobarikiwa anaogopa kumuudhi mume wake kwa neno hata moja, mtazamo, ombi, kitendo kimoja au muonekano mbaya. Kwa nini? Kwa sababu anajua kuwa Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Hakuna mwanamke anayemuudhi mume wake duniani isipokuwa husema mke wake katika al-Huur al-`Ayn: "Usimuudhi, Allaah Akuue! Hakika huyo kwako ni mgeni tu. Anakaribia kukuacha ili awe na sisi."**<sup>59</sup>

---

<sup>58</sup> an-Nasaaiy (3231), Ahmad (2/251) na al-Haakim (2/2682) ambaye ameisahihisha kwa mujibu wa masharti ya Muslim. Nzuri kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (1838) na "al-Irwaa'" (1786).

<sup>59</sup> at-Tirmidhiy (1174), Ibn Maajah (2014) na Ahmad (5/242). Nzuri na geni kwa mujibu wa at-Tirmidhiy. Mnyororo Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (173).

## 23. Mke alinde heshima ya mume wake

Miongoni mwa haki za mume juu ya mke wake ni yeye kuilinda heshima yake kwa kujihifadhi yeye mwenyewe na kumhifadhia heshima yake. Kwa msemo mwengine asijiweke katika fitina. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) aliulizwa kuhusu wanawake bora na akajibu:

**"Ni yule anayemtii mume wake pindi anapomuamrisha, anamfurahisha pindi anapomtazama na kumhifadhi juu ya nafsi yake na mali yake."**

Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mwanamke yejote atayevua nguo zake kwa mwengine asokuwa mume wake basi amevunja sitara ilioko baina yake yeye na Allaah."**<sup>60</sup>

Yote haya ni ili kuhifadhi heshima ya mume. Mwanamke amekatazwa hata kuvua nguo zake kwa mwengine asokuwa mume wake au mahala penye nafasi kama hiyo kama kwa mfano wote wawili kufikia na kulala sehemu fulani au wakati anapokuwa kwa familia yake akienda kwa idhini yake. La sivyo atakuwa amevunja sitara ilioko baina yake yeye na Allaah. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Usiulize juu ya watu watatu: Mtu mwenye kutengana na mkusanyiko [Jamaa`ah], kumuasi kiongozi wake na akafa hali ya kuwa ni muasi, mja mwenye kumkimbia mmliki wake na mwanamke ambaye mume wake hayupo baada ya yeye kumruzuku kwa mambo ya kidunia na halafu akavua kuonyesha mapambo yake na kuzurura mtaani wakati yeye [mume] yuko mbali."**<sup>61</sup>

---

<sup>60</sup> Abu Daawuud (4010), at-Tirmidhiy (2803), Ibn Maajah (3750) na Ahmad (6/173). Muundo ni Ibn Maajah. Nzuri kwa mujibu wa at-Tirmidhiy och Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (7/2/1296) na "Aadaab-uz-Zafaaf", uk. 96.

<sup>61</sup> Ahmad (6/96), al-Bukhaariy katika "al-Adab al-Mufrad" (590), Ibn Hibbaan (10/4559) na wengine. Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (542).

Usiulize juu yao kwa sababu mwisho wao ni wa khatari na dhambi yao ni kubwa. Mwanamke ambaye mume wake hayuko kwa sababu anafanya kazi. Amesafiri kwenda mji mwingine ili aweze kumhudumia. Wakati yuko mbali naye anavua nguo kuonyesha mapambo na kujionyesha kwa wanaume ajinabi na kutangatanga mitaani na kumsaliti. Ni mwanamke ambaye ametumbukia katika dhambi kubwa. Kwa sababu hakuhifadhi haki ya mume wake na wala heshima yake.

Mwanamke mwema alobarikiwa anafanya kila aliwezalo ili kuhifadhi heshima ya mume wake. La sivyo anamuweka kwenye fitina ijapokuwa kwa neno moja tu. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mwanamke asimguse mwanamke mwingine kwa ngozi ili amsifu kwa mume wake kana kwamba yuwamtazama."**<sup>62</sup>

Ikiwa haifai kwa mwanamke kumsifu mwanamke mwingine ili kuzihifadhi heshima za Waislamu na heshima ya mume wake, vipi mtu asemeje juu ya wanawake wanaowapiga picha marafiki zao wakike na kuzitundika nyumbani? Vipi mtu asemeje juu ya wanawake wanaowapiga picha wanawake wengine ili kumuonyesha mume wake?

Ikiwa ni haramu kwa mwanamke kumsifu mwanamke mwingine kwa mume wake, haina shaka yoyote ya kwamba ni haramu kwake kumuomba mume wake kwa kitu chenye kumuweka yeye au mume wake katika fitina kama mfano wa TV, mapicha, magazeti na mfano wa haya. Ni jambo lisilokuwa na shaka yoyote juu ya kwamba haifai kwa mwanamke kumuomba mume wake kwa kitu kinachowaweka kwenye fitina.

---

<sup>62</sup> al-Bukhaariy (5240).

## 24. Mke ahifadhi siri za mume wake

Miongoni mwa haki za mume kwa mke wake ni yeye kuhifadhi siri zake na kunyamaza juu ya yale yanayotendeka nyuma ya milango inapofungwa na khaswa yanayohusiana na jimaa. Haifai hata kumweleza mama yake, dada yake wala rafiki yake wa karibu. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Pengine mwanamke akawaeleza wengine anayofanya na mume wake wakati wanapokuwa faragha naye. Pengine mwanaume akawaeleza wengine anayofanya na mke wake wakati wanapokuwa faragha naye. Mwanamke mmoja akasimama na kusema: "Ninaapa kwa Allaah kuwa wanaume na wanawake wote wanafanya hivo." Hivyo akasema: "Msifanye hivo." Nisikuelezeni mfano wa hilo? Hili linafanana na Shetani ambaye anapata mwanamke wa kishetani njiani na akaanza kujamiihana naye na huku watu wanashangilia."<sup>63</sup>**

Amesema (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*):

**"Watu walio na nafasi mbaya zaidi kwa Allaah siku ya Qiyaamah ni mwanamume mwenye kufanya jimaa na mwanamke wake na yeye akafanya naye kisha mmoja wao akaeneza siri ya mwenzake."<sup>64</sup>**

---

<sup>63</sup> al-Kharaaitwiy katika "Masaawiyl-Akhlaaq" (1/430) kwa mnyororo mzuri au unaokaribia kuwa hivo, kama alivosema Shaykh al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (3153). Hadiyth hii imepokelewa kwa njia zingine kwa Abu Daawuud (2176), Ahmad (2/540-541), al-Bayhaqiy (7/14497) na Ibn Abiy Shaybah kwa maana kama hiyo. Kwa ajili hiyo ameisahihisha al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (7/435) na kusema katika "al-Irwaa'" (7/73) ina nguvu kwa njia zingine.

<sup>64</sup> Muslim (1437).

## 25. Mke anatakiwa kuhifadhi nyumba ya mume wake

Miongoni mwa haki za mume juu ya mke wake ni yeye kuihifadhi nyumba yake na asimwache akaingia yeyote asiyetaka aingie. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Haki zenu juu yao ni wao kutomwacha yeyote yule mnayemchukia akalala kwenye vitanda vyenu."**<sup>65</sup>

Amesema vilevile (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*):

**"Ama kuhusu haki zenu juu ya wake zenu, wasimwache yeyote yule mnayemchukia akalala kwenye vitanda vyenu wala kuingia katika nyumba zenu."**<sup>66</sup>

---

<sup>65</sup> Muslim (1218).

<sup>66</sup> at-Tirmidhiy (1163) na Ibn Maajah (1851). Nzuri na Swahiyh kwa mujibu wa at-Tirmidhiy.

## 26. Mke anatakiwa kuhifadhi mali ya mume wake

Miongoni mwa haki za mume juu ya mke wake ni yeye kuihifadhi mali yake na asitumie chochote katika mali hiyo isipokuwa kwa idhini yake. Tumesikia jinsi Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) alivyosema kuhusu wanawake bora:

**"Ni yule anayemtii mume wake pindi anapomuamrisha, kumfurahisha pindi anapomtazama na kumhifadhi juu ya nafsi yake na mali yake."**

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Si halali kwa mwanamke kutoa chochote katika mali ya mume wake isipokuwa kwa idhini yake."<sup>67</sup>**

Akimpa idhini ya kutumia na akatumia pasina uharibifu basi wote ni wenye kupewa ujira. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mwanamke akitoa chakula kutoka kwenye nyumba yake pasina uharibifu anapata ujira wake kwa kile alichokitoa na mume wake kwa alichokichuma."<sup>68</sup>**

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mwanamke akitoa Swadaqah kutoka kwenye nyumba ya mume wake basi ana ujira na kadhalika mume wake anapata mfano wa hivo pasina chochote kupungua kwa sababu ya ujira wa yule mwingine."<sup>69</sup>**

---

<sup>67</sup> at-Twayaalisiy (1223) na kuititia mnyororo wa al-Bayhaqiy (4/8108). Imepokelewa vilevile na Ahmad (5/267), Abu Daawuud (3565), at-Tirmidhiy (670) na Ibn Maajah (2295) kwa muundo huu:

"Mwanamke asitumii chochote kutoka katika nyumba ya mume wake isipokuwa kwa idhini yake."

Mnyororo wake ni mzuri - Allaah Akitaka. Ni nzuri kwa mujibu wa at-Tirmidhiy na al-Albaaniy katika "Swahiyh-ul-Targhiyb" (943).

<sup>68</sup> al-Bukhaariy (2065) na Muslim (1024). Muundo ni wa al-Bukhaariy.

<sup>69</sup> Ahmad (6/99), an-Nasaaiy (2539) na at-Tirmidhiy (671) ameifanya kuwa nzuri.

Wanachuoni wamesema kuwa mwanamke anaweza kutoa kutoka kwenye nyumba ya mume wake, au mali ya mume wake, kwa njia tatu:

- 1- Mwanaume akampa idhini mke wake ya kutoa kwa njia maalum. Katika hali hii wote wawili wanalipwa ujira kikamilifu pasina ujira wa yejote kupungua.
- 2- Mwanaume akampa mke wake idhini ya jumla ya kutoa katika mali yake. Katika hali hii wanalipwa ujira wote.
- 3- Mwanaume asimpe idhini mke wake ya kutoa katika mali yake. Katika hali hii lau [mwanamke] atatoa kitu katika mali yake [mume] atalipwa ujira na yeye [mwanamke] atapata madhambi.

## 27. Mke asifungi isipokuwa kwa idhini ya mume

Miongoni mwa haki za mume juu ya mke wake ni yeye kutofunga Swawm ya Sunnah wakati mume wake yupo bila ya idhini yake. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Si halali kwa mwanamke kufunga kwa kuwepo mume wake isipokuwa kwa idhini yake."**<sup>70</sup>

---

<sup>70</sup> al-Bukhaariy (5195) na Muslim.

## 28. Hivi ndivyo anavyokuwa mwanamke mwema kwa mume wake

Mwanamke mwema, alobarikiwa na mwenye kuelewa haki za mume wake ni mwenye kumsamehe mume wake wakati anapoghafilika. Anapuuzia kosa lake. Anaikirimu familia yake. Anaisafisha nyumba yake. Anafua nguo zake. Anapika chakula chake. Anapokuja karibu naye, na yeze huja karibu naye. Anahifadhi kunukia na kusikia kwake; hahisi jengine zaidi ya manukato mazuri, hasikii jengine zaidi ya mazuri na haoni isipokuwa tu mambo mazuri. Anachunga wakati wa kula kwake. Ni mtulivu na mtaratibu wakati amelala. Wakati anapoona kuwa amekasirika hamzungumzishi. Mwenye hekima amesema:

*Kuwa ni mvumilivu kwangu utapata mapenzi yangu*

*Usizungumze wakati nimekasirika*

*Usiniangushe kama jinsi unavopiga matari*

*Hakika wewe hujui ni nini maana ya upweke*

*Usilaumu sana ukaja kupotea hewani*

*Hivyo moyo wangu utakuja kukutenga - na moyo hubadilika*

*Hakika ninaona jinsi mapenzi yanavofanya kwenye moyo na maudhi*

*Hayo mawili yakikutana haichukui muda mrefu mapenzi huenda zake*

## 29. Mwanamke aloangamia

Hii ndio miongozo ya Kiislamu kwa mwanamke kuhusiana na mume wake na haki zake. Lau wanawake wangelishikamana nazo basi manyumba yangeliishi kwa furaha kamilifu. Kwa masikitiko makubwa kuna wanawake wasiozijua haki hizi. Kwa ajili hiyo talaka zimezidi kuwa nyingi, vipigo na magomvi.

Leo tunasikia jinsi baadhi ya wanawake wamevyosahau upole wao, wamesahau uanawake wao, wamegeuka kuwa waasi na wenyе jeuri kwa waume zao madhaifu. Wakiwapa waume zao kitu, wanawakosoa kwa ufakiri na kutokuwa na uwezo. Wakati anapokuja nyumbani anaanza kumpigia fujo na kukunja uso. Wakati anapotoka yeye ndio mwenye kumwongoza. Haridhiki naye. Ni mwenye kuonekana kwenye kila mlango na dirisha. Anaonyesha uso wake, au sehemu katika uso wake, kwa wanaume wasiokuwa *Mahram* zake. Wakati anapomzungumzisha mume wake anamweleza jinsi mwanaume mwingine amevyompa mke wake hiki na kile na amemfanyia hiki na kile, ni ubaya uliyoje alonao na vipi kulikuwa wanaume wenyе dini wakamchumbia, lakini ndivyo hivyo...

Wakati anapokuwa nyumbani na mume wake anajiona kama mfungwa. Hajitii manukato. Hajipambi. Wakati mume wake anapomtazama anaudhika. Nywele zake zimekaa hovyo. Nguo zake zimechafuka. Amechafuka na amezungukwa na nguo hovyo hovyo, lakini pale tu anapotoka nije anajitia manukato na kujipamba. Huyu ndio mwanamke aloangamia ambaye mazuri yake anawapa wengine na mabaya anampa mume wake.

Wakati anapoenda kwa marafiki zake ni mwenye furaha na bashasha. Anazumgumza vizuri. Anavaa vizuri. Maneno yake na kikao chake hakichoshi. Pale tu anapokuja nyumba anageuka kuwa simba. Anapozungumza moto ndio unatoka kinywani mwake. Anapofanya kitu ni kashfa tupu. Mume wake hapati kheri yoyote kwake. Huyu ni mwanamke aloangamia kikweli. Vipi anataka kuwa mwenye kufaulu wakati ameenda kinyume na dini yake, kumkasirikisha Mola Wake na kumhuzunisha mume wake? Ni juu yake ajirudi. Hakika maisha ni mafupi.

## 30. Ni lazima kwa mume azijue haki za mke

Mume ndio kiongozi wa safina na ndiye msimamizi wa nyumba. Kama jinsi mume ana haki zake vilevile na yeye ana uwajibu. Mume wa Kiislamu anamuabudu Allaah kwa kutimiza haki zake. Anatekeleza haki zake kwa kuwa yeye ndiye mchungaji wake. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Nyote ni wachungaji na kila mmoja ataulizwa kwa kile alichokichunga. Kiongozi ni mchungaji na ataulizwa kwa kile alichokichunga. Mwanaume ni mchungaji wa familia yake na yeye ataulizwa kwa kile alichokichunga. Mwanamke ni mchungaji na yeye ataulizwa juu ya nyumba ya mume wake."**<sup>71</sup>

Mwanaume mwema anajua kuwa ana kazi ya kumchunga mume wake na kwamba ataulizwa juu yake. Ndio maana anafanya juhud ya kumtakia mema na kumtimizia haki zake. Kwa sababu anajua kufanya hivo ni katika kumcha Allaah. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mcheni Allaah juu ya wanawake."**<sup>72</sup>

Mwanaume mwema anatimiza haki za mke wake zilizo juu yake. Anajua kuwa Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) ameusia hivo na kwa hiyo anaogopa kupuuza wasia ambao kipenzi chake na kiigizo chake Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) ameusia. Kipenzi chetu Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Watendeeni wanawake wema."**<sup>73</sup>

---

<sup>71</sup> al-Bukhaariy (893) na Muslim (1829).

<sup>72</sup> Muslim (1218).

<sup>73</sup> al-Bukhaariy (5186) na Muslim (1468).

Mwanaume mwema alobarikiwa anatekeleza haki za mke wake zilizo juu yake kwa kuwa anajua kuwa yeze [mwanamke] ni amana kwake. Kwa nani? Kwa Allaah, Mola wa mbingu na ardhi. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Watendeeni wanawake wema! Hakika mmewachukua kwa amana [mkataba] wa Allaah..."**<sup>74</sup>

Mume Muislamu alobarikiwa hatekelezi haki za mke wake kwa njia ya kutoa huduma. Anafanya hivo kwa sababu ataulizwa juu ya hilo mbele ya Allaah (Subhaanahu wa Ta'ala). Kwa ajili hiyo ni lazima kwetu sisi wanaume kujifunza haki za wake zetu na kuwafunza nazo watoto wetu ili tuwe tumetekeleza wajibu ulio kwenye mabega yetu.

---

<sup>74</sup> Abu Daawuud (1905) na Ibn Maajah (3074).

### **31. Mume anatakiwa kumhudumia mke**

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume wake ni yeye kumhudumia kutokana na ada ilivo. Wakati anapokula na yeye pia amlishe. Wakati anapovaa na yeye pia amvishe. Kinachotakikana kwa mwanaume ni yeye kumhudumia mke na kumruzuku kutokana na ada ilivo, bila ya israfu wala ubakhili. Asifanye ubakhili kwa kile alonacho na kutompa. Atangamane naye kutokana na ada ilivo. Kama jinsi hatakiwi vilevile kumpa zaidi ya uwezo wake na zaidi ya ada inavosema. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Haki zao juu yenu ni nyinyi kuwapa matumizi na kuwavisha kwa wema."**<sup>75</sup>

---

<sup>75</sup> Muslim (1218).

## 32. Mume anatakiwa kumtendea mke wema

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume wake ni yeye kumtunza kwa wema kwa njia zote ambazo kwa mujibu wa ada inachukuliwa kuwa ni wema. Hata hivyo kwa sharti matunzo hayo yawe hayaenda kinyume na Shari'ah ya Mola wa walimwengu. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Haki za wanawake juu yenu ni nyinyi kuwatendea wema."<sup>76</sup>**

---

<sup>76</sup> at-Tirmidhiy (1163), an-Nasaaiy (9123) na Ibn Maajah (1851). Nzuri na Swahiyh kwa mujibu wa at-Tirmidhiy.

### 33. Mume asimpige mke

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume wake ni yeye kutompiga. Hakuruhusiwa kumpiga mke isipokuwa pale atapochelea uasi kutoka kwake na akawa anamuasi mume wake. Kipigo kitatumika baada ya kumpa mawaidha na kumhama na yakawa hayakusaidia kitu. Hapo ndipo mume anaruhusiwa kumpiga. Lakini ampige kwa njia ya kumtia adabu na sio kwa njia kisasi. Haruhusiwi kabisa kumpiga kwenye uso. Ni dhuluma kumpiga mke kwa kitu ambacho hukupewa idhini kwacho na kwa njia ambayo hukupewa idhini kwayo. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Atayepiga kwa dhuluma atakabiliwa na adhabu siku ya Qiyaamah."**<sup>77</sup>

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema pia wakati alipokuwa anataja haki za mke juu ya mume wake:

**"Asimpige usoni."**<sup>78</sup>

Allaah (Ta'ala) Amesema:

وَاللَّٰهُ تَحَفُّٰنُ نُشُورُهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ ۝ فَإِنْ أَطَعْنُكُمْ فَلَا تَبْعُوا عَلَيْهِنَّ سَيِّلًا ۝ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْاً كَبِيرًا

**"Na wale [wanawake] ambao mnakhofu uasi wao, basi waonyeni na [wakiendelea uasi] wahameni katika malazi [vitanda] na [mwishowe wakishikilia uasi] wapigeni. Wakikutiini, basi msitafute dhidi yao njia [ya kuwaudhi bure]. Hakika Allaah ndiye Aliye juu na Mkuu."**<sup>79</sup>

<sup>77</sup> al-Bukhaariy katika "al-Adab al-Mufrad" (186) na al-Bazzaar (17/9535). Mnyororo ni mzuri kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyah" (5/467).

<sup>78</sup> Ahmad (4/446-447), Abu Daawuud (2142), Ibn Maajah (1850), Ibn Hibbaan (9/4175) na al-Haakim (2/2764). Mnyororo ni Swahiyah kwa mujibu wa al-Haakim na adh-Dhahabiyy amaeafikiana na hilo na kadhalika al-Albaaniy katika "al-Irwaa'" (2033).

<sup>79</sup> 04:34

Wafasiri wa Qur-aan wamesema mwanamke akimtii mume wake hana haki yoyote ya kumpiga wala kumhama. Allaah (Ta'ala) Amesema mwishoni:

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْنَا كَبِيرًا

**"Hakika Allaah ndiye Aliye juu na Mkuu."**

ni tishio kwa waume. Wakiwamia wake basi wajue kuwa Aliye juu na Mkuu ndiye Mlinzi wao na atawalipia kwa wale wenye kuwadhulumu.

Ukijiona kuwa una manguvu na ni muweza wa kumpiga mke wako bila ya sababu yoyote sahihi kutoka kwa Allaah, basi kumbuka ya kwamba [mwanamke huyo] ana Mlinzi ambaye juu ya kila jambo ni muweza na kuwa Yeye yu juu na ni Mkuu. Ninakuonya kumuudhi Mola Wako. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Ama kuhusu haki zenu juu ya wake zenu, wasimwache ye yeyote mnayemchukia akakaa kwenye vitanda vyenu au kuingia manyumba yenu. Wakifanya hivo, basi wapigeni kipigo kisichoumiza."**

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Msiwapige waja wa Allaah." Akaja 'Umar na kusema: "Hivyo wanawake watakuja kuwaasi waume zao." Baada ya hapo Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) akasema: "Ni sawa mkiwapiga."<sup>80</sup>**

Kwa nini Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amemwacha mume kumpiga mke? Kwa sababu wakati alipowakataza kabisa waume kuwapiga wanawake baadhi ya wanawake wakaanza kuwaasi waume zao. Kwa ajili hiyo wakaja wanawake wengi kwa wakeze Muhammad (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) na kuwashtaki waume zao. Hapo ndipo Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*)

---

<sup>80</sup> Abu Daawuud (2146), an-Nasaaiy (5/9167), Ibn Maajah (1985), at-Twabaraaniy (1/270), Ibn Hibbaan (9/4189) na al-Haakim (2/2765) ambaye pia amesema kuwa ni Swahiyh. Tazama "Swahiyh Sunan Abiy Daawuud" (6/1863) ya al-Albaaniy.

*wa sallam*) akasema: "Wanawake wengi wamekuja kwa wakeze Muhammad na wanawashtaki waume zao. Hao sio katika [wanaume] wabora wenu. Hao sio katika [wanaume] wabora wenu."<sup>81</sup>

Si vizuri kumpiga mke wako kwa yale ambayo Allaah ('Azza wa Jalla) Hakukupa idhini kwayo.

---

<sup>81</sup> al-Bukhaariy (5363).

### 34. Mume anatakiwa ayashinde mapenzi ya mke

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume ni yeye ayashinde mapenzi yake kwa maneno na hali hata kama atapetuka mipaka, kumsifu kwa asokuwa nayo au akamueleza jinsi anavyompenda na wakati ndani ya moyo ni kidogo. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amemruhusu mume kumdanganya mke wake na kinyume chake. Ni sawa mume akamdanganya mke wake ili awe na furaha nyumbani. Amtajie uzuri wake kwa njia asokuwa nayo. Amweleze kuwa anampenda kwa njia asiyoihisi moyoni mwake. Akimuomba kitu asichoweza kukileta na anachelea lau atasema kuwa hatomletea atamkasirikisha na kufanya maisha kuwa kama moto, anaweza kusema kuwa atamletea na kisha baadae akasema kuwa hakukipata au kwamba kina bei kubwa kwa sasa. Uongo kama huu ni mzuri ikiwa kama unachangia kuleta furaha kwa wanandoa.

Mwanaume mwema anampambia mke wake kwa njia inayoendana na wanaume kwa aina ya manukato na muonekano mzuri. Allaah (Ta'ala) Amesema:

وَلَهُ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ

**"Na hao wanawake wana kama ile [haki juu ya mume] iliyo juu  
yao kwa wema."**<sup>82</sup>

Mfasiri wa Qur-aan Ibn 'Abbaas (Radhiya Allaahu 'anhuma) amesema:

**"Mimi nampambia mwanamke kama jinsi ninavyotaka anipambie."**

Njia nyingine ya kushinda mapenzi ya mke wake ni yeye kumsaidia kazi za nyumbani. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*), ambaye alikuwa ni Nabii wa Allaah na Mtume anayeteremshiwa Wahyi kutoka Kwake, alikuwa akisaidia kazi za nyumbani na wakati kunapoadhiniwa anatoka na kwenda kuswali<sup>83</sup>.

Mtume wetu (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) alikuwa akiwatendea wake zake wema na kheri. Alikuwa akitania nao na mpole kwao. Baada ya kuwa

---

<sup>82</sup> 2:228

<sup>83</sup> Ibn Abiy Shaybah (5/272), Ibn Abiy Haatim (2/2196), at-Twabariy (4/4768) na al-Bayhaqiy (7/295).

ameshafikisha umri wa miaka khamsini na tatu alifanya mashindishano ya mbio na 'Aaishah (Radhiya Allaahu 'anhaa). 'Aaishah (Radhiya Allaahu 'anhaa) ameeleza jinsi alivokuwa bado ni msichana mdogo na alikuwa katika safari pamoja na Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*). Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) akawaambia Maswahabah zake watangulia mbele, na wakafanya hivo. Baada ya hapo akasema kumwambia:

"Hebu njoo tushindishane."

Amesema:

"Nikakimbia naye na kumshinda."

Tazama Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) alivokuwa akiishi! 'Aaishah (Radhiya Allaahu 'anhaa) amesema:

**"Akanyamaza. Baada ya kuongezeka uzito na kusahau tukio hilo nilikuwa pamoja naye katika safari. Akawaambia Maswahabah zake watangulie mbele, wakafanya hivo. Kisha akasema: "Hebu njoo tushindishane." Nikasema: "Vipi nitashindishana na wewe ilihali niko katika hali kama hii?" Akasema: "Ni lazima ufanye." Nikaanza kukimbia naye na akanishinda. Akaanza kucheka na kusema: "Hili ni lipizo la wakati ule."**<sup>84</sup>

'Aaishah (Radhiya Allaahu 'anhaa) alikuwa ameshasahau tukio hili, lakini Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) alikuwa bado hajasahau. Alikuwa akitania na wake zake, akijipendekeza kwao na kushindishana nao. Ni jambo lenye dhana ya nguvu ya kwamba hili lilikuwa mwishoni wa maisha yake (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*).

Miongoni mwa kuishi kwake vizuri (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) ni pamoja na 'Aaishah (Radhiya Allaahu 'anhaa) siku moja alisema:

---

<sup>84</sup> Ibn Hibbaan (10/4691), an-Nasaaiy (5/8942), Ahmad (6/39), al-Humaydiy (1/128/261) na at-Twahaawiy (5/143). Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyhah" (131).

**"Ee kichwa changu!" Mtume wa Allaah akawa amesema: "Hapana, bali mimi ee kichwa changu!"<sup>85</sup>**

‘Aaishah (Radhiya Allaahu ‘anhaa) amesema:

**"Nilikuwa nala nyama ilihali niko na hedhi. Halafu nikaimpa Mtume (*Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam*) na akaitia mdomoni mwake mahala pale pale ambapo mimi niliweka. Kisha nanywa na kumpa (*Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam*) na akanywa na kuweka **mdomo wake mahala pale pale ambapo mimi niliweka mdomo wangu.**"<sup>86</sup>**

‘Aaishah (Radhiya Allaahu ‘anhaa) amesema:

**"Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam*) alikuwa akiweka kichwa chake kwenye mapaja yangu na kusoma wakati ambapo nilikuwa na hedhi."**<sup>87</sup>

Mtume (*Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam*) alikuwa akilala usiku na mke wake kwenye shuka moja hata kama alikuwa na hedhi. Akipatwa na kitu katika damu yake, hupaosha<sup>88</sup>. Vilevile Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam*) alikuwa akioga na mke wake kwenye chombo kimoja<sup>89</sup>.

---

<sup>85</sup> al-Bukhaariy (5666).

<sup>86</sup> Muslim (300), Abu Daawuud na wengine.

<sup>87</sup> al-Bukhaariy (297), Muslim (301) na Abu Daawuud (260).

<sup>88</sup> Abu Daawuud (269), an-Nasaaiy (284), Ahmad (6/45) na wengine kuitia ‘Aaishah (Radhiya Allaahu ‘anhaa) ambaye amesema:

”Mimi na Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu ‘alayhi wa sallam*) tulikuwa tukilala kwenye shuka moja na wakati nina hedhi. Akipatwa na kitu huosha mahala hapo na si zaidi ya hivo. Kisha huswali nayo. Na nguo yake ikipatwa na kitu huosha mahala hapo na si zaidi ya hivo. Kisha huswali nayo.”

Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika ”Swahiyh Sunan Abiy Daawuud” (269).

<sup>89</sup> al-Bukhaariy (273) kuitia kwa ‘Aaishah (Radhiya Allaahu ‘anhaa) ambaye amesema:

Huku ndio kueshi kwa Mtume wetu (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) na yeze alikuwa ni Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) na kwetu ana kiigizo chema. Huenda baadhi ya waume wakasema kuwa wameshakuwa wazee na wameshachelewa kwa sasa na kwa hivyo hawana haja ya kufanya haya. Lakini huyu hapa [mtazame] Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) alikuwa na mizigo isiyoweza kubeba mamilioni ya wanaume. Amebeba matatizo ya Ummah, amebeba ujumbe na amefikisha umri mkubwa. Pamoja na hayo yote anashindishana na mke wake na anasubiri tu fursa nzuri ya kufanya hivo. Ni uzuri uliyoje mume akamchukua mke wake kumpeleka sehemu na kutania naye, akashindishana naye na akamfanya afurahi!

---

"Mimi na Mtume wa Allaah (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) tulikuwa tukioga kwenye chombo kimoja na tukipasiana maji."

Tazama Muslim (321).

### 35. Mume asimtukane mke

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume wake asimtukane, asimkejeli au kusema kuwa muonekano wake au matendo yake ni mabaya. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema wakati alipotaja haki za mwanamke kwa mume wake:

"... na asimkebehi."<sup>90</sup>

---

<sup>90</sup> Abu Daawuud (2142), Ibn Maajah (1850), Ibn Hibbaan (9/2764), al-Haakim (2/2764) na Ahmad (4/446-447). Mnyororo ni Swahiyh kwa mujibu wa al-Haakim na adh-Dhahabiyy ameafikiana na hilo na hali kadhalika al-Albaaniy katika "al-Irwaa'" (2033).

## 36. Mume asimsuse mke

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume wake asimsuse isipokuwa kukiwepo sababu inayopelekea kumsusa kwa lengo la kumtia adabu. Pindi itapokuwa imeruhusiwa kwa mwanaume kumsusa mke wake, basi amsuse nyumbani kwake [ndani] na si nyumba yake. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema wakati alipotaja haki za mwanamke kwa mume wake:

**"... na wala asimsuse isipokuwa nyumbani."**<sup>91</sup>

---

<sup>91</sup> Abu Daawuud (2142), Ibn Maajah (1850), Ibn Hibbaan (9/2764), al-Haakim (2/2764) na Ahmad (4/446-447). Mnyororo ni Swahiyh kwa mujibu wa al-Haakim na adh-Dhahabiyy ameafikiana na hilo na hali kadhalika al-Albaaniy katika "al-Irwaa'" (2033).

### **37. Mume asifichukue siri za mke**

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume wake asifichue siri yake na asiwazungumzie wengine yale yanayotendeka nyuma ya mlango wao unapofungwa. Khaswa yale yanayouhusiana na jima, jambo ambalo tumeshaligusia katika mnasaba wa haki za mume juu ya mke wake.

### **38. Mume apuuzie mapungufu ya mke na mazuri yake ayafanye makubwa**

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume wake ni asimchukize. Asiangalie mapungufu yake. Anachotakiwa ni kuangali mazuri yake, ayafanye kuwa ni makubwa na mapungufu yake ayachukulie wepesi. Afanye kila aliwezalo asione jengine kutoka kwake isipokuwa tu yale ambayo ni mazuri. Mtume (Swalla Allaahu `alayhi wa sallam) amesema:

**"Muumini mwanaume asimchukie muumini mwanamke. Akichukia moja katika tabia yake, basi atapenda [tabia yake] nyingine."**<sup>92</sup>

---

<sup>92</sup> Muslim (1469).

### 39. Mume amridhie mke wake

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume wake ni yeye aridhie kutoka kwake yale awezayo kutoa kutokamana na tabia yake. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Watendeeni wanawake wema. Hakika mwanamke ameumbwa kwa ubavu ulopinda. Kiungo kilichopinda zaidi kwenye ubavu wake ni kile cha juu. Ukienda kutaka kukinyoosha utakivunja, na ukikiacha kitabaki kimepinda. Hivyo basi, watedeeni wanawake wema."**<sup>93</sup>

Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema pia:

**"Hakika mwanamke ameumbwa kwa ubavu ulopinda na katu hatokuwa sawa sawa vile unavotaka. Ikiwa utastarehe naye basi starehe naye ilihali huku amepinda, na ukienda kutaka kumnyoosha utamvunja; kumvunja kwake ni kule kumtaliki."**<sup>94</sup>

Makusudio ya haya ni mwanaume aweze kujua ni yepi maumbile ya mwanamke na aridhie kwa yale anayoyaona kutokamana na maumbile yake. Asimlazimu zaidi ya yale anayoyaweza. Awe ni mvumilivu kwa hatua yake ilopinda, kwani hakika ameumbwa kwa ubavu ulopinda.

---

<sup>93</sup> al-Bukhaariy (3331) na Muslim (1468) na muundo ni wa Muslim.

<sup>94</sup> al-Bukhaariy (3331) na Muslim (1468).

## 40. Mume amuonyeshe mke tabia nzuri

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume wake amuoneshe tabia njema. Muonekano wake mzuri kwake uwe wazi. Kuna wanaume ambao wana tabia zilizo nzuri kabisa wakati wanapokuwa kwenye masoko, na marafiki zao na watu wengine wote. Katika hali hii muonekano wao ni mzuri. Pale tu wanapoingia nyumbani wanakuwa wabaya. Hawaonyeshi muonekano wowote mzuri. Wanakuwa ni wenyе khasira na matusi. Hawasemi kamwe kitu kizuri. Hawafanyi kamwe kitu kizuri. Huwezi kuwasikia kamwe wakisema neno zuri. Ambapo Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Waumini wenyе imani kamilifu zaidi ni wale wenyе tabia nzuri kabisa na wabora wenu ni wale ambao ni wabora kwa ahli zao."**<sup>95</sup>

Hamna kheri yoyote kwako ikiwa unawasaidia marafiki zako na kutangamana nao vizuri midhali si mwenye kheri kwa familia yako. Ikiwa wewe ni mwenye kheri kwa familia yako na kuongezea juu ya hilo ukawa ni mwenye kheri kwa watu wote; ninakubashiria uko katika kheri. Mtume (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mbora wenu ni yule ambaye ni mbora kwa familia yake na mimi ni mbora wenu kwa familia yangu."**<sup>96</sup>

---

<sup>95</sup> at-Tirmidhiy (1162) na Ahmad (2/250 na 2/472). Muungo ni wa at-Tirmidhiy ambaye amesema:

"Hadiyth ni nzuri na Swahiyh."

Kwneye mnyororo kuna Muhammad bin 'Amr bin 'Alqamah ambaye ni mwaminifu lakini anakosea, jambo ambalo limetajwa kwenye "at-Taqrifiy" (6228). Hadiyth ni Swahiyh kwa njia zake mbali mbali na kwa mapokezi yanayoitolea ushahidi kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyhah" (284).

<sup>96</sup> ad-Daarimiy (2/2260), at-Tirmidhiy (3895) na Ibn Hibbaan (9/4177). at-Tirmidhiy ameseema:

"Hadiyth ni geni na Swahiyh."

Hadiyth ni Swahiyh kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "as-Swahiyhah" (285) na (1174).

## 41. Mume amkinge mke wake na Moto

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume wake yeye awe ni sababu ya kumuokoa na Moto kwa kumfundisha, kumuamrisha mema, kumkataza maovu na kuwa na subira juu ya hilo. Amzuie na yale ambayo yanaweza kuwa ni sababu ya yeye kuingia Motoni. Allaah ('Azza wa Jalla) Amesema:

يَا أَئِيَّهَا الَّذِينَ آمَنُوا فُوَّا أَنْفُسُكُمْ وَأَهْلِيْكُمْ نَارًا وَقُوْدُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ

"Enyi mliaoamini! Jikingeni nafsi zenu na ahli zenu na Moto [ambao] mafuta [kuni] yake ni watu na mawe."<sup>97</sup>

Mola Wetu (Subhaanahu wa Ta'ala) Amesema pia:

وَأَمْرُ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا

"Na amrisha ahli zako Swalah na dumisha kusubiri kwayo."<sup>98</sup>

---

<sup>97</sup> 66:06

<sup>98</sup> 20:132

## 42. Mume anatakiwa awe na wivu kwa mke

Miongoni mwa haki za mke juu ya mume wake ni yeye awe na wivu kwa mke wake. Anatakiwa kuona yeye ni mwenye wivu kwake. Lakini hata hivyo inatakiwa iwe ni wivu wenye kudhibitiwa ili uweze kuleta yaliyo na kheri na kuzuia yaliyo na shari.

Anatakiwa awe na wivu kwa mke wake kukionekana kitu katika mwili wake. Anatakiwa awe na wivu kwa mke wake akiwaangalia wanaume wasio *Mahram* zake. Anatakiwa awe na wivu kwa mke wake akichanganyika na wanaume wasio *Mahram* zake. Anatakiwa awe na wivu kwa mke wake akizungumza na wanaume wasio *Mahram* zake pasipo haja.

Ama kuhusu wivu wa sampuli ya shaka na tuhuma zisizo na maana, hili ni haramu. Baadhi ya wanaume wanasema kuwa wana wivu na wanaanza kuwapeleleza wake zao pasina mashaka yoyote. Pale tu anapoingia nyumbani kitu cha kwanza ni kuanza kuangalia simu yake na orodha ya namba zilizopiga. Simu yake ikipiga anajongea karibu ili aweze kusikia anazungumza na nani. Anapeleleza kila kitu na kumshakia. Anapomsikia anazungumza anamuuliza:

"Unamkusudia nani?"

Anapowasikia watu wanaashiria kitu, anapata mawazo ya kwamba wanamkusudia mke wake. Yeye anamshakia tu mke wake. Anasema kuwa yeye ana wivu, lakini wivu kama huu ni haramu. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Kuna wivu unaopendwa na Allaah na kuna wivu unaochukiwa na Allaah. Ama kuhusu wivu unaopendwa na Allaah, ni ule wivu unaotokamana na mashaka. Kuhusu wivu unaochukiwa na Allaah, ni ule wivu unaokuwa pasina mashaka yoyote."**<sup>99</sup>

---

<sup>99</sup> Abu Daawuud (2659), an-Nasaaiy (2558), Ibn Hibbaan (11/4762), Ahmad (5/445) na wengine. Ni nzuri kwa mujibu wa al-Albaaniy katika "Swahiyh Abiy Daawuud" (7/2388). Mhakiki wa "al-Musnad" [ya Ahmad] amesema:

"Nzuri kupitia zingine." (19/156)

### 43. Daraja ya Hadiyth za "Haqq-uz-Zawjan"

Hizi ni baadhi ya nasaha za Kishari'ah ili kujenga familia na kutekeleza haki za ndoa. Lau mume na mke watazitendea kazi basi wote wataishi katika furaha kubwa.

Nimetaja tu baadhi katika haki za wanandoa. Sikutaja Hadiyth hata moja isipokuwa baada ya kuichunguza mnyororo wake na kurejea katika maneno ya wanachuoni juu yake. Kutokana na hilo nimefikia juu ya kwamba Hadiyth hiyo ni nzuri ya kutosha kwa kutumiwa kama hoja. Kama nimnevyosema sikutaja Hadiyth hata moja isipokuwa angalau itakuwa ni nzuri. Hadiyth [tulizozitaja] zimethibitishwa na ni zinazostahiki, na himdi zote ni za Allaah, ili kuzitumia kama hoja na kuzitendea kazi. Kwani hakika ni maneno ya Mtume wetu (*Swalla Allaahu 'alayhi wa sallam*).

#### **44. Mume mbaya ni sababu ya ugomvi na talaka**

Mume mwema anakuwa namna hii. Ama mume asiyekuwa mwema, huomba haki zake pasina kutambua ni haki zepi alizo nazo mke wake. Anatangamana naye kwa ubaya na kutokuwa na makubaliano haraka. Pale tu ambapo mke wake anamuomba kitu ameshakuwa na jeuri na upinzani. Akikariri maombi yake ameshakunja paji la uso na kuugeuza. Akiropokwa ameshampiga na kumvunja. Akiingia nyumbani anavaa mavazi yasiyokuwa mazuri. Akitoka nyumbani anavaa vizuri, anajitia manukato, anatana nywele na kutengeneza ndevu zake. Nyumbani ni kama kazini kwake. Bila ya shaka mambo kama haya yanapelekea katika ugomvi, talaka na fujo.

## 45. Maisha ya wanandoa yanakuwa kutokamana na desturi

Nitamalizia maneno yangu kwa kidhibiti ambacho ni cha jumla juu ya haki za mume na mke. Kukaa kwao kunatakiwa kuwa kutokamana na ada na desturi ya watu. Allaah (Ta'ala) Amesema:

وَعَالِشُرُوفُ مِنْ بِالْمَعْرُوفِ

"Na kaeni nao kwa wema."<sup>100</sup>

وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَاهَيْنَ بِالْمَعْرُوفِ

"Na hao wanawake wana kama ile [haki juu ya mume] iliyo  
juu yao kwa wema."<sup>101</sup>

Wanachuoni wanasema kuwa Aayah ina maana ya kwamba waeshi kutokamana na ada na desturi. Namna hii ndivyo wanandoa wanatakiwa kuishi. Katika hayo ni pamoja na wanandoa kushauriana, kila mmoja kuheshimu maoni ya mwingine na kusaidizana katika kila kinacholeta furaha. Mke amtaké ushauri mume juu ya mambo yake, achukue maoni yake na amuheshimu na aiheshimu familia yake. Mume amtaké ushauri mke wake, achukue maoni yake endapo ni ya sawa na aitendee wema familia yake. Mwanamke aone kwake wema mtupu kutokana na desturi ilivo.

---

<sup>100</sup> 04:19

<sup>101</sup> 2:228

## 46. Ufunguo wa maisha mazuri

Ninakhitimisha kwa nasaha ambayo inatakiwa kutendewa kazi na wanandoa wote. Jukumu kubwa lilioko kati ya wanandoa ni kusaidizana kujenga nyumba yenye dini na wote wawe na nia ya dini na wema. Kila mmoja amsaidie mwengine juu ya dini. Hilo linaleta raha, utulivu wa moyo na furaha nyumbani kwa njia isiyokuwa na kifani. Raha kubwa ilioko kwenye nyumba inatokamana na wanandoa kusaidizana juu ya kumtii Mola wa walimwengu. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Allaah Amrehemu mwanaume ambaye anaamka usiku kuswali na akamuamsha mke wake aswali. Akikataa anamnyunyizia maji usoni mpaka aamke na kuswali usiku. Allaah Amrehemu mwanamke ambaye anaamka usiku na kuswali na akamuamsha mume wake aswali. Akikataa anamnyunyizia maji usoni mpaka aamke na kuswali usiku."**<sup>102</sup>

Mume na mke wakisaidizana juu ya dini na kutekeleza dini ya Allaah nyumbani, basi wataishi nyumbani kwao maisha mazuri na yaliyo imara. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Mfano wa nyumba ambayo Allaah Hutajwa na nyumba ambayo Allaah Hatajwi, ni kama mfano wa aliye hai na maiti."**<sup>103</sup>

Kukiwepo wema nyumbani basi ni lazima vilevile kupatikane furaha. Mtume (*Swalla Allaahu `alayhi wa sallam*) amesema:

**"Furaha ya mwanaadamu iko katika mambo matatu na kutokuwa kwake na furaha kuko katika mambo matatu; mionganini mwa furaha ya mwanaadamu ni pamoja na kuwa na mwanamke mwema, kipando kizuri na nyumba pana. Kutokuwa na furaha kwa mwanaadamu kuko**

---

<sup>102</sup> Abu Daawuud (1307), an-Nasaa`iy (1610), Ibn Maajah (1336), Ibn Khuzaymah (2/1148), Ibn Hibbaan (6/2567), al-Haakim (1/1164) na Ahmad (2/250). Swahiyh kwa mujibu wa al-Haakim kutokamana na masharti ya Muslim na ni nzuri kwa mujibu wa al-Albaani katika "Swahiyh Abiy Daawuud (5/1181)).

<sup>103</sup> al-Bukhaariy (6407).

## **katika mambo matatu; nyumba mbaya, mwanamke mbaya na kipando kibaya."<sup>104</sup>**

Katika furaha ya mwanaadamu ni pamoja na nyumba yake iwe imejengwa juu ya wema. Hivyo basi, mcheni Allaah na saidizaneni na wake zenu juu ya dini na zijengeni nyumbani zenu katika dini. Kwa njia hiyo kuna uwezekano wa kila namna kuishi maisha mazuri:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنْخُيَّنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً ۝ وَلَنْجُزِّنَّهُمْ أَجْرُهُمْ بِأَخْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

**"Mwenye kutenda mema mionganini mwa wanamume au wanawake naye ni muumini, Tutamhuisha maisha mazuri, na bila shaka Tutawalipa ujira wao kwa mazuri zaidi ya yale waliyokuwa wakitenda."<sup>105</sup>**

Allaah ('Azza wa Jalla) Amemdhagini mume na mke maisha mazuri endapo watafanya matendo mema na kuamini. Hivyo basi, mcheni Allaah, waja wa Allaah, saidizaneni katika wema na uchaji Allaah na si katika madhambi na uadui.

Na Allaah ndiye Anajua zaidi. Allaah Amsifu Muhammad na kizazi chake.

---

<sup>104</sup> Ibn Hibbaan (9/4033), al-Haakim (2/2640), Ahmad (1/168), at-Twayaalisy (1/207) na wengine. Mnyororo wake ni Swahiyh kwa mujibu wa al-Haakim. Hadiyth ni Swahiyh kwa mujibu wa adh-Dhahabiy na al-Albaaniy katika "as-Swahiyhah" (282).

<sup>105</sup> 16:97